

CEA(R)

Comissió d'Ajuda
al Refugiat - PV

(p)

Unió de
Periodistes
Valencians

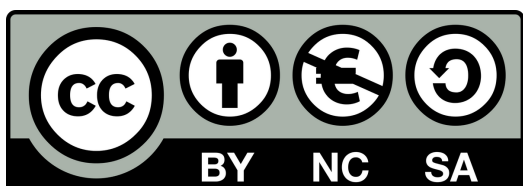
L'APARTHEID INFORMATIU

Anàlisi del tractament mediàtic valencià de
l'ocupació i apartheid israelians sobre el
poble palestí (del 7 al 21 d'octubre de 2023)

Elena Belenguer García
Marta Rojo Cervera

L'APARTHEID INFORMATIU

Anàlisi del tractament mediàtic valencià de l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí (del 7 al 21 d'octubre de 2023)

Reconeixement no comercial (BY-NC): Es permet la generació d'obres derivades sempre que no es faça un ús comercial. Tampoc es pot utilitzar l'obra original amb finalitats comercials. Una publicació d'Alça la veu contra el racisme i la xenofòbia, CEAR País Valencià i Unió de Periodistes Valencians.

Crèdits

© Desembre de 2023.

Redacció i maquetació: Elena Belenguer García i Marta Rojo Cervera.
Elaborat en coordinació amb l'equip d'incidència de CEAR València.
Imatge de portada: © hosnysalah | pixabay

Finançat per:

www.sensetopics.org
www.cearpv.org

Índex

Introducció	1
Radiografia de la colonització	3
Més de 75 anys de desplaçaments forçosos, despossessió i impunitat	3
Ocupació i colonització il·legal des de 1967	3
Cisjordània, un territori dividit	4
Gaza, sota bloqueig	4
Persones refugiades sense drets	5
Narratives entorn a l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí	6
Evolució del discurs periodístic dels mitjans espanyols: estudis previs	6
La desinformació mediàtica	7
Accés i dificultats sobre el terreny	7
Crims contra periodistes	8
“Bulos” deshumanitzadors	9
La construcció de discursos discriminatoris, racistes i islamòfobs	10
Metodologia i mostra	12
Marc metodològic	12
Mostra i criteris de selecció	14
Resultats	17
Un buit informatiu: l'enfocament internacional i el silenci de les seccions locals	17
Els protagonistes del tauler	21
Israel marca la narrativa	21
La simplificació de les autoritats palestines	24
La complexificació del tauler	25
La doble lectura de les víctimes civils	28
El genocidi no té rostre de dona	32
Guerra, conflicte i drama humà: els termes que enquadren el discurs	35
L'inici del relat: “Matanza de pesadilla”	35
La violència israeliana: “Respuesta militar”	36
“Conflicto”, “guerra”, “escalada bélica”?	37
La “guerra” com a enquadrament	39
La dependència de fonts governamentals inclina la balança	40
Els resultats en clau de gènere	43
Conclusions i recomanacions	44
Conclusions: l'apartheid informatiu	44
Recomanacions per tal d'informar sobre Palestina	46
Bibliografia	48
Annex I. Mostra de notícies analitzades	52

Introducció

"La ONU adoptó una postura firme contra el 'apartheid' y en los últimos años se estableció un consenso internacional que ayudó a poner fin a este sistema inicuo. Pero sabemos muy bien que nuestra libertad no es completa sin la libertad de los palestinos"
(Mandela 1997)

Les paraules de l'ex president sudafricà Nelson Mandela, pronunciades durant el discurs que va donar el 4 de desembre de 1997 a Pretoria amb motiu del Dia Internacional de Solidaritat amb el Poble Palestí, esdevenen d'estricta actualitat al 2023. L'escalada de la violència entre l'Estat d'Israel i Hamàs durant els mesos d'octubre, novembre i desembre, i el consegüent genocidi a la Franja de Gaza per part de les forces israelianes, han atret l'atenció mediàtica internacional entorn a una realitat que acumula més de **75 anys de violacions de drets humans i d'apartheid israelians cap al poble palestí**.

Però, com estan informant els mitjans de comunicació respecte als darrers esdeveniments? Quines narratives promouen amb els seus discursos? Ho fan des d'una visió propositiva o discriminatòria i deshumanitzadora? Quin paper li donen a cadascuna de les parts involucrades? És en aquests punts on, enguany, preten fixar-se l'Observatori Sense Tòpics.

L'**Observatori Sense Tòpics** és una iniciativa impulsada per la Comissió d'Ajuda al Refugiat País Valencià (d'ara endavant, CEAR PV), finançat per la Vicepresidència Segona i Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge de la Generalitat Valenciana, que forma part del programa "**Alça la veu contra el racisme i la xenofòbia**". Aquest programa compta amb diverses línies de treball, entre les quals es troba l'Observatori com a eina per identificar i poder visibilitzar discursos d'odi i missatges racistes i xenòfobs als mitjans de comunicació amb l'objectiu de què els treballs fets servisquen com a eines de canvi del tractament informatiu per fomentar una ciutadania inclusiva.

En aquesta ocasió, l'Observatori Sense Tòpics s'activa posant el focus en el **tractament periodístic de l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí** i, més concretament, als esdeveniments ocorreguts a la zona entre els mesos d'octubre, novembre i desembre de 2023 en una ofensiva que, en el moment de tancar aquest informe —mitjans de desembre de 2023—, continua oberta, amb la represa de la violència després d'un alt-el-foc, amb milers de persones a la Franja de Gaza sense accés a serveis bàsics i deixant xifres escruixidores en quant a persones palestines assassinades.

D'aquesta forma, l'objectiu de la investigació que teniu a les vostres mans ha estat **analitzar el discurs dels mitjans de comunicació valencians sobre la invasió i els darrers atacs israelians que estan causant un genocidi palestí a la Franja de Gaza i Cisjordània**. Tot això entenent el seu paper fonamental en la construcció d'un imaginari col·lectiu determinat en les persones consumidores de les informacions analitzades respecte als fets ocorreguts a Palestina i Israel. En aquesta línia, el disseny de l'estudi es basa en el discurs mediàtic informatiu i en com aquest transmet estereotips o idees

discriminatòries, racistes i islamòfobes, potencialment creadores d'actituds i comportaments d'odi.

Per aquest motiu, i basant-nos en les teories de l'Anàlisi Crítica del Discurs i del *framing* i dels enfocaments de gènere i propositius, així com en investigacions empíriques anteriors entorn a la cobertura mediàtica de l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí, s'ha analitzat una mostra de notícies extretes de les versions digitals de **Levante-EMV** i **Las Provincias** —els dos principals periòdics de caràcter autonòmic al País Valencià— en un període que abraça **des del 7 d'octubre de 2023** (dia dels atacs de Hamàs) **al 21 d'octubre de 2023** (moment en què entrà el primer comboi d'ajuda humanitària a la Franja de Gaza). Així, hem pogut observar, d'una banda, l'evolució temporal del discurs mediàtic tenint en compte els avanços del conflicte i, d'altra banda, com dos mitjans de comunicació del territori valencià, endinsats en un context comunicatiu marcat per la competència i la immediatesa, representen un mateix fet.

La importància del present estudi és el seu **caràcter novelós**, el qual respon al fet que no existeixen investigacions anteriors que hagen analitzat els mitjans de comunicació objecte d'estudi en aquesta recerca en relació amb la temàtica tractada (els darrers atacs israelians contra Palestina). En aquest sentit, l'informe possibilita l'obertura de noves vies d'incidència i de treball conjunt amb els mitjans seleccionats per a permetre millorar la seua cobertura periodística d'àmbit internacional, al temps que ens permet treballar en com allò local pot transformar allò global, destacant el paper que té la premsa regional i local en la configuració de l'imaginari social respecte a fenòmens internacionals.

Radiografia de la colonització

La investigació parteix d'un posicionament clar: **la no utilització de la paraula “conflicte” per a designar els fets** que per més de 75 anys han definit el dia a dia del poble palestí. Allò que veritablement està ocorrent a Palestina no és un conflicte, sinó una colonització i un apartheid perpetrats per l'Estat israelià i, d'aquesta forma, hem tractat de nomenar-lo al llarg de l'informe. Com assenyala Mariam, representant d'Al Haq, la veterana organització de drets humans palestina: “Tenemos que dejar de llamarlo conflicto porque un conflicto significa que dos partes que son más o menos iguales luchan por un objetivo determinado. Pero en el caso de Palestina, tenemos muy claro que se trata de **una situación de apartheid colonial**” (El Salto 2023). Així ho demostren els fets amb els quals podem situar-nos en el punt actual i entendre els darrers esdeveniments¹.

Més de 75 anys de desplaçaments forçosos, despossessió i impunitat

El 29 de novembre de 1947, després de la fi del mandat britànic sobre la Palestina històrica, Nacions Unides va aprovar un **pla de partició que dividiria en dos el territori** per a establir un Estat àrab i un altre jueu. El pla repartia el territori pràcticament al 50% a pesar de que la població jueva representava un terç del total i tenien un 7% de les terres. En eixe moment, diverses milícies armades jueves van iniciar un violent pla d'expulsió de les persones palestines de les terres que encara eren seues abans de la creació oficial del nou Estat d'Israel, que es constituiria el 14 de maig de 1948.

Va ser la “**Nakba**” o catàstrofe, en àrab, que va provocar un exili que en eixe moment va portar a més de 700.000 persones lluny de les seues llars, a vegades també dels seus éssers estimats. Des de llavors, elles i els seus descendents han sigut forçades a viure com a refugiades. A més, la població palestina pateix un procés de despossessió, expulsió i falta d'accés a drets dins i fora de la Palestina històrica.

Ocupació i colonització il·legal des de 1967

La **guerra dels Sis Dies** va obrir en 1967 una nova fase en el desplaçament forçat de la població palestina. Israel va ocupar Gaza, Cisjordània i la part este de Jerusalem (la ciutat que tant israelianes com palestins reivindiquen com la seua capital), provocant el desplaçament massiu d'unes 300.000 persones. També va ocupar part dels Alts del Golán sirians i el Sinaí egipci, l'únic dels territoris que ha sigut retornat.

La “Naksa” o reculada, com es coneix este episodi, va suposar l'ocupació, contrària al Dret Internacional, més longeva de la història moderna. Nombroses resolucions de l'ONU han condemnat reiteradament al llarg dels anys este **procés il·legal que Israel ha anat afermant** amb el desplaçament forçat d'unes 700.000 persones civils al territori sota control militar israelià.

¹ Cal destacar que la informació a continuació presentada és un resum d'una situació summament complexa. Per a tindre una visió completa del context històric i dels diversos fets que s'han succeït al llarg dels darrers segles a Palestina, recomanem les lectures *Una historia contemporánea de Palestina-Israel* i *Palestina. Una història essencial*, de Jorge Ramos Tolosa, i *Palestinos*, de Lola Bañón.

Els palestins i palestines viuen sota un intricat sistema d'apartheid —definida d'aquesta manera pel relator especial de la ONU per a la situació dels drets humans en els Territoris Palestins Ocupats des de 1967, Michael Lynk, al seu informe de 2022— basat en polítiques discriminatòries que afecten la seua vida diària: Israel controla les fronteres exteriors, però també els moviments entre els territoris i en el seu interior. No hi ha continuïtat territorial entre Gaza, Cisjordània i Jerusalem Est, i la connexió depèn de permisos israelians, que també regulen en molts casos l'accés a l'educació, la sanitat, l'ocupació i la construcció de qualsevol tipus d'infraestructura permanent. L'objectiu últim és afavorir l'ocupació del territori i l'expulsió del poble palestí.

Cisjordània, un territori dividit

L'Autoritat Nacional Palestina, que governa en part de Cisjordània des de l'últim acord de pau entre Israel i Palestina en 1994, tan sols té un control total del 18% del territori en el qual viuen més de tres milions de persones palestines. La resta està en mans parcial o total d'**Israel, que controla la vida diària dels i les palestines** sota la seua autoritat.

Hi ha carreteres diferents per a persones israelianes i palestines. La població palestina és jutjada per tribunals militars i no civils (al contrari que les i els colons). El seu trànsit pel territori està controlat per més d'un centenar de punts militars de control. El seu accés a l'educació, la sanitat o l'àmbit laboral està subjecte a permisos de moviment. I són reiterades les denúncies contra la **confiscació quasi diària de terres palestines**.

Encara que la violència contra els i les palestines era reiterada i sistemàtica abans del 7 d'octubre de 2023, des d'eixa data s'han repetit les denúncies i preocupació per l'**augment dels atacs**, especialment contra agricultors palestins, i el desplaçament forçós d'almenys 15 comunitats. En aquesta línia, l'ONGD Peace Now denuncià l'extensió d'aquestes colònies a un ritme sense precedents des del mes d'octubre. També el nombre d'assassinats és de rècord en aquest territori: 344 en tres mesos, dels que 88 són xiquets i xiquetes.

Gaza, sota bloqueig

La situació més dramàtica es pateix en la Franja de Gaza. Allà viuen prop de 2,3 milions de persones en un territori d'uns 12 quilòmetres d'ample per 40 de llarg; considerada una de les zones del món amb major densitat de població.

Des de 2007, l'Estat d'Israel manté un **ferri bloqueig il·legal per terra, mar i aire** de la Franja, que ha rebut el trist sobrenom de "**la presó a cel obert més gran del món**". Cap persona pot entrar o eixir de Gaza sense permís d'Israel, que també controla l'accés de recursos i béns com el subministrament elèctric, combustible, medicines o aliments. Este càstig col·lectiu escanya el desenvolupament i creixement de la franja, on el 70% de la població està i és refugiada, i hi ha una alta dependència de l'ajuda humanitària.

Des que Hamàs guanyara les eleccions de 2006, s'han succeït els enfrontaments armats entre el grup islamista i Israel, però cap amb la magnitud de l'ofensiva que va començar el 7 d'octubre de 2023 després dels atacs de Hamàs contra civils israelians i israelianes en els quals més de mil persones van ser assassinades i més de 200 van ser segrestades, segons les autoritats israelianes. En represàlia, Israel ha llançat una **operació contra Gaza** en la qual ja han mort més de 18.800 persones, entre elles més de 7.700

xiquets i xiquetes, segons les últimes dades publicades per Nacions Unides en el moment de tancament de l'informe (mitjans de desembre de 2023). A més, més d'un milió han sigut desplaçades forçosament al sud de l'enclavament, sense alternatives de corredors humanitaris i baix atacs indiscriminats, i el 45% dels habitatges han sigut destruïts, a més de diversos hospitals i escoles.

Persones refugiades sense drets

Hui, prop de **5,9 milions de persones estan registrades com a refugiades palestines** per l'Agència de Nacions Unides per a les persones refugiades de Palestina (UNRWA). Es tracta de "la crisi de refugiats i refugiades sense resoldre més llarga del món", afirma la mateixa organització sobre una diàspora que està majoritàriament repartida en cinc punts d'Orient Mitjà: Jordània, Síria, Líban, Gaza i Cisjordània. Més d'un terç d'aquestes persones refugiades viuen encara en camps que amb el pas dels anys van anar canviant les tendes de campanya per estructures improvisades, caracteritzades per la gran concentració de població, la pobresa i falta de serveis bàsics i accés a drets fonamentals.

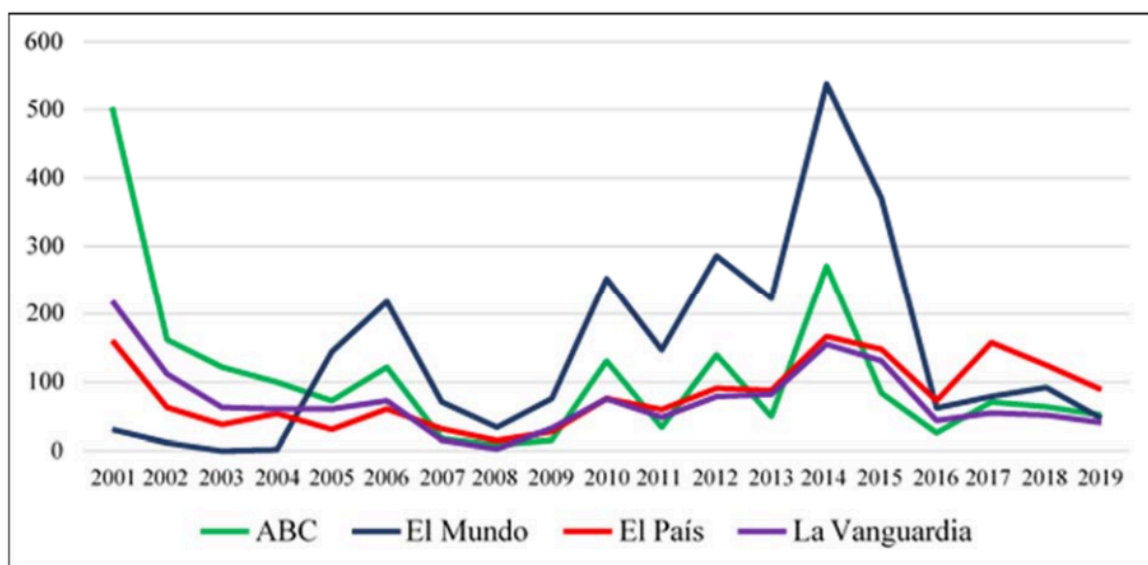
Les persones refugiades de Palestina **no han tingut fins a la data dret al retorn**, però tampoc a la inclusió local ni al reassentament per a donar resposta, de manera duradora, a la seua situació d'exili interminable.

Narratives entorn a l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí

Evolució del discurs periodístic dels mitjans espanyols: estudis previs

La cobertura del que els mitjans de comunicació mal anomenen com “conflicte palestí-israelià” ha estat **constant dins del sistema mediàtic** espanyol, però amb forts descensos i ascensos, com pot observar-se al següent gràfic extret de l'estudi de Moreno (2021):

Gráfico 1. Artículos analizados por medio y año

Atenent als estudis previs realitzats sobre el tractament que els principals mitjans de comunicació espanyols han fet sobre la situació a Palestina i Israel, poden assenyalar-se certes característiques comunes. En primer lloc, **la ideologia del mitjà de comunicació en qüestió determina el tractament dels fets narrats**. Per exemple, es veu com diaris com *ABC* tenen un posicionament molt clar de suport de l'estat israelià, mentre que periòdics com *El País* presten més atenció al patiment del poble palestí (Zhran 2015).

Això comporta **distincions a l'hora de parlar de cadascuna de les parts**. D'aquesta forma, als mitjans més pròxims a Palestina, hi ha un recalcament del patiment del poble palestí degut a l'ús desproporcionat de la força per part de l'exèrcit israelià (Zhran 2015).

Per la seua banda, als mitjans més pròxims a Israel destaca que hi ha una **exculpació** constant d'Israel sobre la inestabilitat de la zona i se'l representa com un Estat mereixedor del seu territori —el que contribueix a la legitimació o justificació de les seues actuacions militars—, i com a víctima del terrorisme protagonitzat per diferents grups “terroristes” palestins (com Hamàs o la Yihad Islàmica Palestina). A més, no es fa referència a qüestions com l'embargament israelià sobre Gaza o al fet que Hamàs arribà al poder mitjà d'unes eleccions democràtiques, i no hi ha una distinció entre el dret a la resistència legítima i el terrorisme. En aquest sentit, existeix una tendència a qualificar com “terroristes” als

moviments de resistència palestina i a associar eixos grups amb països de l'Orient Pròxim, amb les persones musulmanes i amb l'islam (Zhran 2015).

En línies generals, s'observen també **distincions** a l'hora de nombrar i qualificar a les víctimes segons si són palestines o israelianes (González 2023), i la utilització d'adjectius amb valor de càrrega negativa referits, sobretot, a la part àrab o palestina (Zhran 2015). Aquesta negativització d'una de les parts —la palestina— permet, al mateix temps, el plantejament d'antagonismes entre el terrorisme i la barbarie, versus la llibertat i l'Estat de dret, en definitiva, la civilització que suposadament representa Israel.

Amb tot, el discurs periodístic ve marcat per la major quantitat de declaracions del govern israelià i dels seus aliats (González 2023), el que genera un relat construït des de les forces israelianes on el **marc de "seguretat"** és el que major pes adquireix en situacions d'escalada de la violència (Moreno 2021).

La desinformació mediàtica

La informació que es difon a través dels mitjans de comunicació té una importància cabdal en la construcció d'imaginari i narratives socials. Per això, en un escenari com el que tractem en aquest estudi, és freqüent que apareguen exemples de **desinformació, censura i manipulació mediàtica**.

El creixement de la desinformació en aquest cas concret s'explica, entre altres coses, perquè l'episodi actual s'emmarca en un període de més de 75 anys de vulneració dels drets del poble palestí i d'ocupació del seu territori per part d'Israel. Israel ha comptat durant aquest període amb el suport polític i econòmic de potències com els Estats Units i aliats europeus i ha invertit en la difusió dels seus arguments en la premsa internacional i en campanyes publicitàries, en les quals ha tractat de llevar el focus de la seua progressiva ocupació i extermini del territori i poble palestí.

Però existeixen altres factors que expliquen la proliferació de 'bulos' i desinformació. Aquests es vinculen amb les **restriccions al treball de periodistes i treballadors i treballadores humanitàries sobre el terreny** —incloent l'assassinat de periodistes i personal d'organitzacions defensores dels drets humans en l'exercici de la seua professió— i a la censura del govern israelià. Com afirma Itxaso Domínguez de Olazábal en *El País* (2023):

En el contexto de la Palestina histórica, gran parte de estas narrativas son parciales y pasan por alto la realidad sobre el terreno. Esto se debe a diversas razones, desde la geopolítica hasta las restricciones impuestas por la ocupación militar, que dificultan la movilidad de periodistas e investigadores, pasando por el propio modelo de negocio de medios y plataformas digitales. A esto se añade que cada vez vemos más un aumento de la censura en línea de las voces palestinas y de los defensores de derechos humanos, particularmente en momentos de escaladas de violencia (Domínguez de Olazábal 2023).

Accés i dificultats sobre el terreny

Quina és la realitat del treball dels i les periodistes —tant locals com internacionals— sobre el terreny? Aquesta informació en eldiario.es (Sáenz de Ugarte 2023) recull algunes

de les **dificultats d'accés** amb les quals es troben quotidianament els i les periodistes israelianes que tracten de cobrir el que ocorre a Gaza:

Los periodistas israelíes tienen prohibido por ley entrar en Gaza desde 2006. Su información sobre lo que ocurre allí proviene casi exclusivamente del Ejército o del Gobierno. Se acepta como si fueran hechos incuestionables. Cada vez que se produce una gran operación de castigo contra Gaza, las televisiones ofrecen muy pocas imágenes del sufrimiento de la población civil. Los ataques son siempre contra la 'infraestructura terrorista' de Hamás. Los bombardeos de edificios de viviendas se justifican por la existencia de 'puestos de mando y control' de la organización islamista o porque escondían depósitos de armamento. Cuando eso no es posible, se afirma que el Ejército respondía al fuego enemigo. Si hay víctimas civiles sin ninguna relación con Hamás, se acusa al enemigo de utilizar 'escudos humanos' (Saénz de Ugarte 2023).

L'estat israelià fa **pressió sobre l'enfocament** periodístic dels fets. A més, recentment, el Govern es reserva el dret a **tancar mitjans** que oferisquen informacions que vagen en contra de la posició oficial (Europa Press 2023). A tot això se sumen les dificultats derivades de la **prohibició d'entrada de la premsa estrangera** a Gaza. Com apunta Yolanda Álvarez, excorresponsal de TVE a Orient Mitjà (2023), "con esa limitación, el conflicto armado se cuenta físicamente desde Israel y Jerusalén, lo que permite un acceso directo a las víctimas de los ataques cometidos por las milicias palestinas, pero no a las víctimas de los ataques cometidos por el ejército de Israel".

No només la premsa, tant israelí com estrangera, no té accés a la zona per a informar sobre el terreny, sinó que el **tall de l'electricitat** a Gaza també dificulta la comunicació dels i les periodistes locals i de les persones civils palestines, que podrien, d'una altra forma, difondre els seus missatges, fotos i vídeos en internet i xarxes.

Amb tot, ens trobem davant d'una situació "asimétrica" de la propaganda en la qual el Govern d'Israel és el principal proveïdor de notícies a la premsa (Saavedra 2023). En aquest sentit, la desinformació "tiene como objetivo justificar una respuesta de castigo colectivo masivo contra todos los palestinos y aumenta el riesgo de incitación y, por lo tanto, de más violencia en el mundo real" (Domínguez de Olazábal 2023).

Crims contra periodistes

Reporters Sense Fronteres (RSF 2023) va presentar una denúncia per **crims de guerra** davant la Fiscalia de la Cort Penal Internacional el 31 d'octubre de 2023 (RSF 2023). L'organització entén que "los ataques de los que han sido víctimas los periodistas palestinos en Gaza se enmarcan en la definición de ataque indiscriminado que ofrece el derecho internacional humanitario y, por consiguiente, constituyen crímenes de guerra en el sentido del artículo 8.2.b del Estatuto de Roma". És la tercera denúncia de RSF davant la Fiscalia de la Cort Penal Internacional per crims de guerra comesos contra periodistes palestins des de 2018 a Gaza.

En total, són 63 a data d'1 de desembre de 2023, les i els **periodistes víctimes dels atacs israelians**; 17 d'ells en l'exercici de la seua professió a Palestina i el Líban. A més, l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats de Palestina (UNWRA) ha comunicat **142 treballadors i treballadores humanitàries assassinades pels bombardejos** israelians a

la Franja. A això se suma la destrucció, des del 7 d'octubre, de 50 seus de mitjans de comunicació per atacs israelians.

És una realitat que ha denunciat també la Unió de Periodistes, que va convocar una concentració el 21 de novembre a València amb el lema 'Stop killing journalists'. En el manifest, es declarava que “cap altre conflicte, en els temps moderns, havia resultat tan letal per al col·lectiu al qual representem en un període tan curt de temps”. Segons les dades recollides per la Unió en aquell moment, la xifra de morts suposava “**més d'un treballador de mitjans de comunicació mort cada dia**” (Unió de Periodistes 2023).

“Bulos” deshumanitzadors

Els continguts falsos, especialment islamòfobs o antipalestins han sigut una constant en les xarxes socials, on s'han pogut veure vídeos antics, fotos falses, narratives manipulades i fins i tot escenes de videojocs compartides com si foren la realitat amb la intenció d'anular “cualquier posibilidad de condescendencia, comprensión o empatía” de la població cap a les víctimes palestines (Candelas 2023). És el cas, per exemple, del vídeo que va publicar el govern d'Israel el 13 d'octubre per **acusar a Hamàs de simular la mort d'un xiquet** a Gaza amb “un muñeco” (Newtral 2023). El xiquet era realment un menor de quatre anys mort després d'un bombardeig israelià. Com aquest, hi ha més exemples: imatges de **focs artificials** a Algèria que es retolen com a bombardejos, suposats tirotejos entre Israel i Hamàs que en realitat es van produir en Tamaulipas (Mèxic), en 2017 (Khatsenkova 2023), o una dona guatemalteca sent colpejada que és presentada com una víctima d'Hamàs (Osuna 2023).

Un procés similar és el que es va produir amb el cas de les **decapitacions de bebès** difoses per alguns mitjans israelians. Una periodista de la cadena israeliana i24 va afirmar en un directe des del kibutz² de Kfar Aza, per on havia passat la milícia palestina, que “uns soldats” li havien contat que hi havia bebès amb el “cap tallat”, uns 40, segons va afegir en el seu perfil en xarxes socials. Un dels soldats amb els quals parlava la periodista “era David Ben Zion, subcomandante de una unidad militar israelí y líder colono con un claro perfil político” (Gutiérrez 2023). Les fotos i vídeos del lloc van donar prova de la mort de menors en Kfar Aza, però ni el Govern israelià ni l'exèrcit van oferir evidències de la decapitació de 40 xiquets.

Malgrat això, el missatge va tindre **ressò polític internacional**: Joe Biden va assegurar haver vist les imatges —i la Casa Blanca ho va haver de desmentir— i, a Espanya, Borja Sémper i Isabel Díaz Ayuso, del Partit Popular, van utilitzar a eixes suposades víctimes per a atacar als ministres del Govern d'Espanya que demanaven la fi de l'ocupació israeliana a Palestina. Malgrat les declaracions del portaveu de les Forces de Defensa d'Israel, Roni Kaplan, en les quals indica que no era possible confirmar aquesta informació, Ayuso va insistir-ne a l'Assemblea de Madrid del 13 d'octubre, quan va dir: “Ya hemos visto las imágenes que están ahí de bebès decapitados, incinerados, madres embarazadas a las que les han abierto el vientre” (El-Awawdeh 2023).

El ressò polític de les informacions falses és més freqüent entre els **partits de dreta i extrema dreta** per tota Europa. És el cas del líder del partit d'ultradreta britànic Britain First, Paul Golding, qui va difondre un vídeo en el qual desenes d'homes queien sobre unes

² Un kibutz és una comuna agrícola israeliana.

instal·lacions esportives amb el títol “Parapentes de Hamás en acción”, encara que es tractava d'uns exercicis militars duts a terme a Egipte al setembre (Gutiérrez 2023).

A allò se suma que les persones palestines o propalestines i les persones israelianes o proisraelianes no troben les mateixes facilitats per a difondre els seus missatges en xarxes socials. Durant els deu primers dies des de l'atac de Hamàs es van produir **238 casos d'eliminació de continguts propalestins** en xarxes. A més, **s'han denunciat més d'un milió de missatges d'odi contra les persones palestines** en el primer mes transcorregut des del 7 d'octubre (7Amleh 2023).

Aquests continguts falsos i d'odi han trobat especial ressó en la **xarxa social X** (abans Twitter), especialment arran dels canvis introduïts pel seu nou propietari, Elon Musk, que a la seua arribada a l'empresa al novembre de 2022 va acomiadar a gran part de l'equip de moderació de continguts, encarregat de revisar la veracitat de les publicacions (Planas 2023). El 19 d'octubre, la Comissió Europea va anunciar que ha iniciat **investigacions sobre la desinformació en les xarxes socials** propietat de Meta (Facebook i Instagram) i TikTok relacionats amb Israel i Hamàs (El Mundo 2023), a més de X.

La construcció de discursos discriminatoris, racistes i islamòfobs

La imatge que els mitjans de comunicació projecten de la realitat també exerceix un paper crucial en la formació de discursos polítics i socials. Que aquesta representació siga **simplicista, esbiaixada o deshumanitzadora** pot contribuir a la generació de discursos d'odi, racistes i xenòfobs. Des de l'esclat dels atacs a Gaza, discursos polítics, fonamentalment de Vox però també en algun cas del Partit Popular, s'han servit de representacions mediàtiques per a construir imaginaris, prejudicis i estereotips racistes, xenòfobs i islamòfobs i impulsar propostes que vulneren els drets i la protecció de les persones palestines.

Després de la incursió de Hamàs i l'inici dels bombardejos d'Israel a Gaza, la premsa recull les primeres declaracions del partit **Vox** sobre el tema. El 9 d'octubre, el secretari general de Vox, Ignacio Garriga, va respondre a les manifestacions en Twitter de la vicepresidenta Yolanda Díaz, i va afirmar que estava “justificando imágenes verdaderamente atroces de humillación a mujeres en público y de maltrato a niños” (COPE 2023), quan Díaz s'havia mostrat “consternada por las imágenes que llegan desde el sur de Israel y Gaza” i havia demanat “cumplir con el derecho internacional, poner fin a la ocupación y que el pueblo palestino pueda vivir con dignidad”.

Eixe dia, Más Madrid va demanar que s'incloguera a les víctimes palestines en un minut de silenci a l'Assemblea de Madrid. Els mitjans recullen com la portaveu de Vox, Rocío Monasterio, va titllar d’“escoria” a “la izquierda de Mónica García” i va afegir: “Hoy ha justificado las violaciones de mujeres en Israel”. Poc després, amb la recrudescència dels atacs, van començar a convocar-se per tot l'Estat espanyol manifestacions de repulsa als atacs d'Israel i el setge a Gaza. L'exministra de Drets Socials i Agenda 2030, Ione Belarra, va acudir a una d'aquestes manifestacions el 15 d'octubre i el president de Vox, en resposta, va acusar el Govern de tindre “la admiración por el terrorismo de Hamás dentro del Consejo de Ministros” (Europa Press 2023).

Reaccions com aquestes són les que analitza un reportatge en el diari Público (2023), del 17 d'octubre, que mostra com **Vox utilitza la situació per a promoure discursos obertament racistes, xenòfobs i islamòfobs**, començant a introduir algunes de les propostes més radicals del seu programa. Per exemple, van presentar una proposició no de llei en el Congrés en la qual instaven el Govern a paraitzar tots els procediments relacionats amb la concessió de la nacionalitat espanyola a persones procedents de "culturas islámicas". La portaveu de Vox en la Cambra Baixa, Pepa Millán, va apel·lar al "alto riesgo" que percebia en la seguretat de les persones espanyoles i europees com a "la consecuencia natural de todas las políticas de puertas abiertas que se están llevando a cabo en gran parte de Europa y que están convirtiendo a las capitales europeas en guetos donde no impera la ley de los estados, sino el crimen y, en todo caso, la ley islámica". Un exemple de racisme i xenofòbia amb la creació d'un estereotip sobre les persones musulmanes, la propagació d'un missatge que busca generar por entre la població i la contraposició dels conceptes de "civilització" —amb l'al·lusió a la "ley de los estados"— i de "barbàrie" —amb l'al·lusió a la "ley islámica"—.

D'altra banda, només dos dies més tard, el 19 d'octubre, la ultradreta va registrar una altra iniciativa al Congrés per a què el Govern d'Espanya paraitzara les ajudes que destina a Palestina, i especialment a la Franja de Gaza (Europa Press 2023). Reclamaven així mateix una auditoria dels fons de cooperació enviats en els últims anys.

Són diversos els dirigents territorials de Vox que s'han expressat també en aquests termes, com el vicepresident del Govern de Múrcia en coalició amb el PP de Fernando López Miras, José Ángel Antelo, que ha relacionat l'arribada de persones migrants en pasteres a les costes murcianes a l'octubre amb "la infiltración de yihadistas" que "eleva el riesgo de atentados" en "estos momentos de especial tensión internacional" pels atacs a Gaza.

I quina és la posició del seu soci de govern en moltes comunitats autònomes i ajuntaments, el Partit Popular? Els dirigents del PP no han volgut entrar a valorar aquestes propostes racistes de Vox, si bé han expressat des del dia de la incursió de Hamàs a Israel el seu suport a l'Estat israelià. És un silenci que ha aprofitat Vox per a marcar agenda amb les seues propostes discriminatòries i xenòfobes (García 2023).

Les conseqüències de l'escenari que es planteja a Gaza s'estenen també al discurs polític amb conseqüències indesitjables com aprofundir evidentment la islamofòbia, amb episodis i manifestacions com les ja ressenyades de Vox. La invasió té conseqüències polítiques i discursives que poden acabar en la generació d'odi cap al poble palestí.

Metodologia i mostra

Marc metodològic

La investigació se sosten sobre les següents aproximacions o enfocaments metodològics: 1) l'Anàlisi Crítica del Discurs, 2) la teoria del *framing*, 3) el periodisme constructiu o de solucions, i 4) la perspectiva de gènere. Breument, farem un repàs per cadascú d'aquests conceptes, el que ens servirà per entendre com s'ha configurat l'anàlisi:

Anàlisi Crítica del Discurs

Com s'ha ressenyat anteriorment, el discurs mediàtic exerceix un paper clau en la representació dels fenòmens socials, de manera que la població receptora dels missatges emesos pels mitjans de comunicació construeix a través d'aquests, i al costat d'altres factors, la imatge de la societat que habita. En conseqüència, el contingut, el llenguatge o l'orientació ideològica empleades en el discurs juguen un paper clau en la percepció ciutadana entorn de qüestions com les migracions, el refugi o les vulneracions de drets humans. És per això que una de les teories i/o aproximacions metodològiques sobre la qual s'articula la investigació és l'Anàlisi Crítica del Discurs, ja que la mateixa “pretende explorar sistemáticamente las relaciones a menudo opacas de causalidad y determinación entre prácticas discursivas, acontecimientos y textos, y estructuras, procesos y relaciones sociales y culturales más amplios” (Fairclough 2008, 174). D'aquesta manera, resulta d'utilitat per a entendre com els discursos d'odi, racistes i xenòfobs són reproduïts a través del discurs mediàtic i, per al cas que ens ocupa, ens ajuda a comprendre **com els mitjans de comunicació configuren l'imaginari col·lectiu entorn del que s'ha convertit en, com l'han advertit des de diverses institucions i organitzacions socials —com CEAR PV—, un genocidi sobre la població palestina per part de l'Estat d'Israel.**

La teoria del *framing*

La teoria del *framing*, traduïda com a teoria de l'enquadrament o dels marcs, aplicada primer al llenguatge i després als mitjans de comunicació, té ja un llarg recorregut d'investigació. Esta teoria parteix del fet que la informació és, sens dubte, una finestra des de la qual observem la realitat. Una realitat (textual i visual) que ha sigut seleccionada i organitzada perquè l'observem des d'ací i no des d'una altra posició i que, per tant, orienta la nostra mirada i el nostre procés d'interpretació d'aquesta. Segons Entman (1993), ens estem referint a un procés en el qual se seleccionen (i, per tant, es descarten d'altres també) alguns aspectes de la realitat, als quals se'ls atorga un major èmfasi o importància. D'aquesta manera es defineix el problema, es diagnostiquen les seues causes, se suggereixen judicis morals i es proposen solucions i conductes apropiades a seguir segons l'enquadrament que decidim aplicar.

D'acord amb l'evolució de les investigacions sobre la imatge mediàtica de l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí, recollida en l'estudi de Moreno (2021), “desde comienzos del presente siglo los estudios sobre medios y conflictos han aportado cinco encuadres genéricos y recurrentes en todo enfrentamiento armado: **conflicto, consecuencias humanitarias, responsabilidad, economía y moralidad**” (Semetko i Valkenburg 2000), encara que ha sigut l'enquadrament de “**seguretat**” un dels més

presentes, especialment arran dels atemptats del 11-S (Ette i Joe 2019). Pel que fa a les anàlisis amb objectes d'estudis similars a la present investigació, “las últimas contribuciones apuntan a cierta «securitización» mediática del conflicto, especialmente sobre el papel de Hamás (Bru- Mercat, 2018)” (Moreno 2021, 8). A aquests enquadraments se sumen els plantejats per Gamson en 1992, qui també va identificar cinc marcs en la cobertura de la situació a Palestina: l'enfocament d'**interés estratègic**, l'enfocament de l'**enfrentament entre veïns**, l'enfocament de la **intransigència àrab**, l'enquadrament de l'**expansionisme israelià** i l'enquadrament d'**alliberament** (Rodríguez i Humanes 2017).

El periodisme constructiu o de solucions

Enfront del periodisme instal·lat en el pessimisme com a enfocament intel·lectual estés i acreditat, i la tendència dels mitjans de comunicació a enfocar-se en el drama i en el conflicte —que afavoreix la desconexió i la impotència ciutadanes enfront dels problemes socials— existeix un corrent esperançador sobre el futur del periodisme com a motor de la transformació social. És el conegut com a **periodisme constructiu** o periodisme de solucions; un marc de treball, “una perspectiva que conduce a ofrecer una imagen de la realidad más completa y equilibrada” (Casares 2021, 84):

“Necesitamos un periodismo más optimista, que ofrezca una mirada más completa y equilibrada de la realidad: que denuncie los problemas, desenmascare a los culpables, saque a la luz lo que los poderosos pretenden ocultar y al mismo tiempo explore las iniciativas que existen para solucionar los problemas sociales, investigue quién está trabajando en esto y exponga con rigor sus resultados, nos ayude a comprender cómo podemos contribuir cada uno de nosotros a la mejora de la sociedad y nos inspire para hacerlo y actuar” (Casares 2021, 71).

La incorporació d'este enquadrament, juntament amb l'aplicació de l'Anàlisi Crítica del Discurs i la teoria del *framing*, suposa **un marc novel·lós d'anàlisi** respecte als informes desenvolupats anteriorment per l'Observatori Sense Tòpics. A més, ens permet **connectar el poder dels mitjans de comunicació per a la construcció de l'imaginari col·lectiu** —tant a través del discurs periodístic com dels enquadraments informatius— **amb les possibilitats de transformació social del periodisme**, enfocant-lo com una via per a vincular-nos “con una comunidad de personas preocupadas por los retos a los cuales nos enfrentamos esperanzadas porque pueden hacer algo para ayudar a resolverlos, interesadas a informarse sobre las experiencias y las soluciones que se están probando y dispuestas a contribuir de manera individual y colectiva” (Casares 2021, 24).

La perspectiva de gènere

Com versa el *Manual d'estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de comunicació* de la Unió de Periodistes (2018), la societat està impregnada d'una cultura masclista en tots els àmbits. Ho veiem en els discursos, els comportaments, les representacions i les pràctiques socials. Els mitjans de comunicació, com a part d'aquesta cultura, reproduïxen i reforcen aquests significats amb el seu discurs i contribueixen a construir un imaginari que potencia el patriarcat, els estereotips i els rols no igualitaris. Afortunadament, també tenen la capacitat per a fomentar una cultura i construir una realitat més justa i equitativa que incorpore la perspectiva de gènere (Castelló i Gimeno 2018, 9). En conseqüència, la perspectiva de gènere s'integra com un element transversal de la present investigació —seguint la tendència dels informes anteriors elaborats per

l'Observatori Sense Tòpics—, en tant que possibilita **l'anàlisi del discurs mediàtic sobre els últims esdeveniments ocorreguts en Palestina i Israel des d'una òptica feminista** i permet aprofundir en les estructures patriarcals integrades en la cobertura mediàtica sobre els conflictes internacionals.

Mostra i criteris de selecció

L'univers d'estudi d'aquesta investigació ha estat **el discurs periodístic sobre l'ocupació i l'apartheid israelians sobre el poble palestí dels mitjans de comunicació autonòmics valencians més consumits per la ciutadania** en el període comprès entre l'inici dels atacs de Hamàs a Israel, que tingué lloc el 7 d'octubre de 2023, i l'entrada del primer comboi d'ajuda humanitària a la Franja de Gaza, fet que va ocórrer el 21 d'octubre de 2023.

Quant als mitjans de comunicació les peces periodístiques dels quals componen l'univers d'estudi, s'han escollit en base als següents criteris:

- La **cobertura geogràfica o territorialitat**, sent objecte d'anàlisi els mitjans de comunicació d'àmbit autonòmic valencià, ja que es troben a l'abast de les accions d'incidència derivades de la present investigació.
- El **consum** per part de la ciutadania valenciana, en tant que, partint de la premissa del poder dels mitjans de comunicació en la construcció de l'imaginari col·lectiu, resulta d'especial rellevància l'anàlisi d'aquells mitjans més consumits per la població de la Comunitat Valenciana consumidora d'informació.
- La representativitat dels diferents **conglomerats mediàtics** propietaris dels mitjans de comunicació autonòmics, els quals determinen la tendència ideològica del mitjà.
- El format, sent objecte d'anàlisi els mitjans de **premsa escrita i amb edicions digitals**, la qual cosa permet aplicar d'una forma més rigorosa els plantejaments metodològics anteriorment descrits, així com poder accedir a les peces publicades amb més facilitat.

D'aquesta forma, aplicant els criteris de territorialitat i pertinença a diferents conglomerats mediàtics, i consultant les dades de l'informe *Marco general de los medios en España* de l'any 2023 (que recull les corresponents a l'any 2022), elaborat per l'Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación (AIMC), així com del *Estudio General de Medios. Comunidad Valenciana* per a la 2ª onada de 2023, els mitjans de comunicació seleccionats han estat **Levante-EMV** i **Las Provincias**. Els dos són mitjans d'àmbit autonòmic, es troben entre els mitjans de premsa escrita més consumits —*Levante-EMV* té una mitjana d'1,9% de lectors/es diaris³, mentre que *Las Provincias* compta amb una mitjana d'1,3% de lectors/es diaris⁴— i formen part de dos conglomerats mediàtics diferents: Editorial Prensa Ibérica, en el cas de *Levante-EMV*, i Grupo Vocento pel que fa a *Las Provincias* —amb posicions ideològiques tradicionalment oposades.

Així, l'univers s'ha compost de totes aquelles peces publicades per les edicions digitals de *Levante-EMV* i *Las Provincias* entre el 7 i el 21 d'octubre de 2023 que parlen de l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí. Per a la seua detecció, s'han buscat les paraules clau 'Israel', 'Palestina', 'Hamàs' i 'Gaza' a les hemeroteques digitals dels dos

³ Durant la 2ª onada de 2023.

⁴ Ídem.

diaris. Amb açò, l'univers ha quedat conformat per les següents quantitats de peces periodístiques:

Tabla 1. Univers de peces periodístiques identificat. Elaboració pròpia

	<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>	TOTAL
07/10	11	16	27
08/10	16	9	25
09/10	18	33	51
10/10	31	41	72
11/10	25	26	51
12/10	13	28	41
13/10	19	26	45
14/10	13	19	32
15/10	13	30	43
16/10	18	33	51
17/10	25	30	55
18/10	23	40	63
19/10	17	25	42
20/10	16	23	39
21/10	10	19	29
TOTAL	268	398	666

Una vegada definit l'univers de peces periodístiques que componen l'estudi, s'ha delimitat la mostra a analitzar. Els criteris aplicats, en aquest cas, han estat, d'una banda, el **format**; s'ha acotat l'anàlisi a les notícies, reportatges i cròniques —és a dir, a gèneres periodístics informatius—, en format text que s'hagen identificat durant el període seleccionat. En aquest sentit, cal destacar que s'han eliminat de la selecció 61 vídeo-notícies, el qual ha estat un dels formats més utilitzats en la cobertura mediàtica dels fets. En qualsevol cas, ha primat el criteri d'obtenir una mostra que ens permetera aplicar els plantejaments metodològics d'una forma homogeneitzada, és a dir, sobre un mateix tipus de suport —el textual—.

D'altra banda, la definició de la mostra ha estat determinada per la **temàtica** de les peces identificades; així, s'han inclòs les notícies, reportatges i cròniques que parlaven expressament sobre els avanços dels enfrontaments o atacs sobre el terreny —deixant de banda les notícies sobre reaccions socials i polítiques per ser majoritàriament peces declaratives (amb la limitació d'anàlisi del discurs purament periodístic que allò comporta)—.

Amb tot, la mostra⁵ ha quedat composta per **177 notícies, reportatges i cròniques**, de les quals 97 corresponen a *Levante-EMV* i 80 a *Las Provincias*. La distribució per diari i per dia és la següent:

⁵ Per a consultar el detall de la mostra de peces seleccionades, pots consultar l'Annex I.

Tabla 2. Mostra de notícies analitzades. Elaboració pròpia

	<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>	TOTAL	%
07/10	4	4	8	4,52%
08/10	5	4	9	5,08%
09/10	6	8	14	7,91%
10/10	13	7	20	11,30%
11/10	10	5	15	8,47%
12/10	4	8	12	6,78%
13/10	6	8	14	7,91%
14/10	4	7	11	6,21%
15/10	8	9	17	9,60%
16/10	5	7	12	6,78%
17/10	9	2	11	6,21%
18/10	9	1	10	5,65%
19/10	6	3	9	5,08%
20/10	4	5	9	5,08%
21/10	4	2	6	3,39%
TOTAL	97	80	177	100,00%
%	54,80%	45,20%	100,00%	

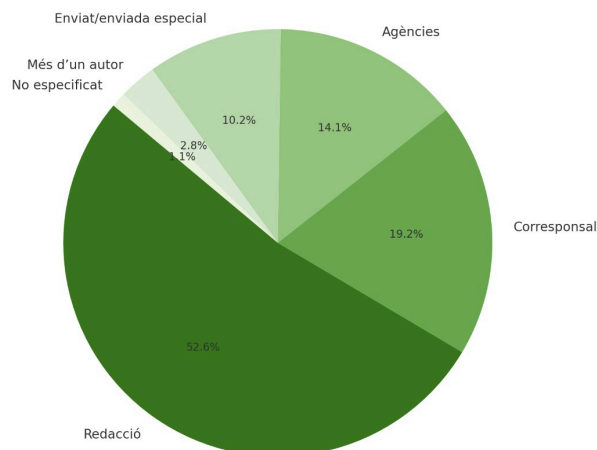
Resultats

Un buit informatiu: l'enfocament internacional i el silenci de les seccions locals

El primer apartat de l'anàlisi se centra en allò relatiu a l'autoria, la zona de producció del contingut i la secció i posició dins del diari.

Quant a l'autoria (gràfic 1), allò més freqüent en les peces periodístiques analitzades és que corresponguen a la **redacció** del diari (52,6% dels casos). S'ha considerat com a "Redacció" totes les peces signades pel mitjà o per algun dels seus o les seues periodistes que no estan al lloc dels fets. Així, en les 93 notícies signades per la redacció, es troben peces localitzades a Madrid, Barcelona, València o sense cap localització. **Destaca la falta de producció local del País Valencià entorn a l'ocupació i apartheid israelians sobre el poble palestí**; en aquest sentit, en les notícies de redacció, cadascun dels dos diaris es nodreix d'altres capçaleres del seu grup editorial. Per exemple, en *Levante-EMV*, per a totes aquelles notícies que són de redacció i que s'han fet a Barcelona, si es busca per a què mitjà escriuen els periodistes, apareix *El Periódico de Catalunya*. Ocorre el mateix amb *Las Provincias* i *El Correo* per a totes aquelles notícies que sí que identifiquen l'autoria i aquesta és de redacció. Si es comproven els perfils de cada periodista es pot afirmar que ocupen diferents càrrecs dins de *El Correo*.

Gràfic 1. Autoria de les peces seleccionades. Elaboració pròpia

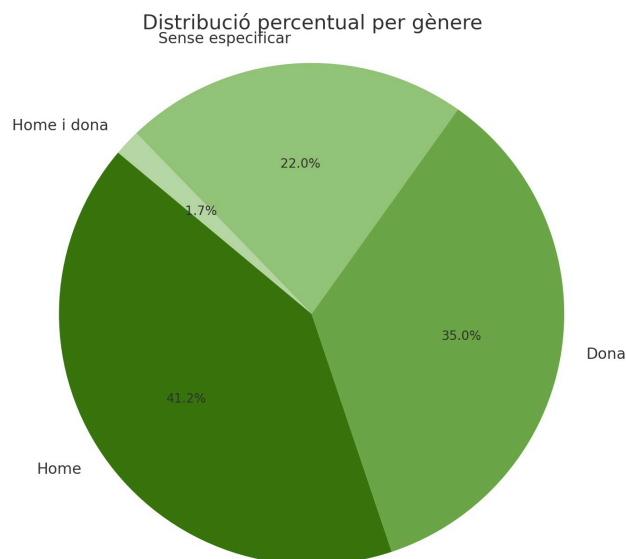
La segona figura més freqüent quant a l'autoria és la de la **persona corresponsal**, responsable d'un 19,2% de les peces. A aquesta se sumen les històries signades per **enviats o enviades especials**, que representen un 10,2% sobre el total. Aquesta darrera figura solament apareix com a tal en *Las Provincias*, on correspon a una sola persona, Mikel Ayestarán. Per la seua part, en *Levante-EMV* s'han publicat peces signades per corresponsals en zones pròximes que s'han desplaçat a territori israelià. Així, la corresponsal a Beirut de Prensas Ibéricas, Andrea López-Tomás, s'ha desplaçat fins a la zona, la qual cosa podria convertir-la en una figura anàloga a la de l'enviada especial, tot i que signa com a corresponsal.

En aquest punt, no obstant això, cal destacar de nou que les persones que signen com a corresponsals o enviades especials en *Levante-EMV* i *Las Provincias* no ho són per a aquests diaris, sinó per a uns altres de, respectivament, els grups Prensa Ibérica i Vocento. *Levante-EMV* pren eixes peces d'*El Periódico de Catalunya*. De fet, la corresponsal a Beirut (que, amb motiu de l'escalada de la violència, s'ha desplaçat a Jerusalem) signa per a *El Periódico* i no per a *Levante-EMV*. En *Las Provincias* passa el mateix amb *El Correo* i el seu enviat especial a la zona.

Seguint amb l'anàlisi de l'autoria, el 14,1%, estan signades per **agències**, la qual cosa suposa el tercer tipus d'autoria més freqüent. Les agències ofereixen sobretot notícies, més declaratives o d'última hora, mentre que els i les corresponsals i enviats especials ofereixen peces més interpretatives, principalment cròniques o reportatges. A més, cinc de les peces, el 2,8%, estan signades per **diversos autors i autores**. Excepte en un dels casos, eixes combinacions de signatures corresponen a periodistes de la redacció i no a periodistes sobre el terreny. Finalment, s'han publicat dues peces (1,1%) que no tenen signatura.

Pel que fa al **gènere** (gràfic 2) de l'autoria hi ha **més signatures masculines que femenines** en el total de la mostra. Si es creuen les dades de gènere amb les del tipus de signatura, l'anàlisi conclou que, d'entre les peces elaborades sobre el terreny, hi ha més notícies, cròniques i reportatges signats per dones que per homes. En concret, de les agrupades baix la signatura d'una persona corresponsal o enviada especial, hi ha 28 signades per dones i 24 per homes.

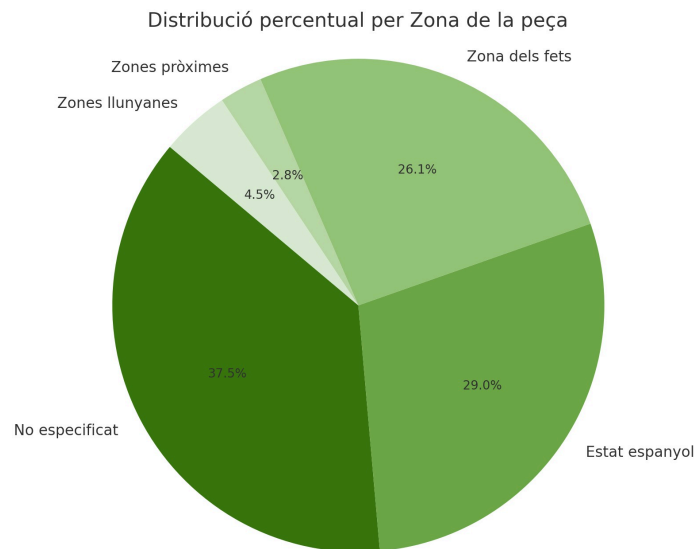
Gràfic 2. Distribució percentual per gènere de l'autoria. Elaboració pròpia

Atenent a la **zona** on s'ha redactat la peça (gràfic 3), d'entre totes les peces situades en la zona dels fets, només una està ubicada a Gaza, un fet que, presumiblement, respon a la prohibició a l'entrada de premsa estrangera en la Franja per part d'Israel. Les persones corresponsals i enviades especials informen fonamentalment des d'altres zones fora de la Franja i dins de sol israelià —Sderot, Ofakim, Zikim—, o des de Jerusalem i, donades les implicacions dels enfrontaments per als països limítrofs, a vegades des de més enllà de les fronteres de Palestina —Líban o Turquia—, ocasions que s'han comptabilitzat en "zones pròximes al conflicte". L'elevat nombre de peces amb ubicació no especificada o des

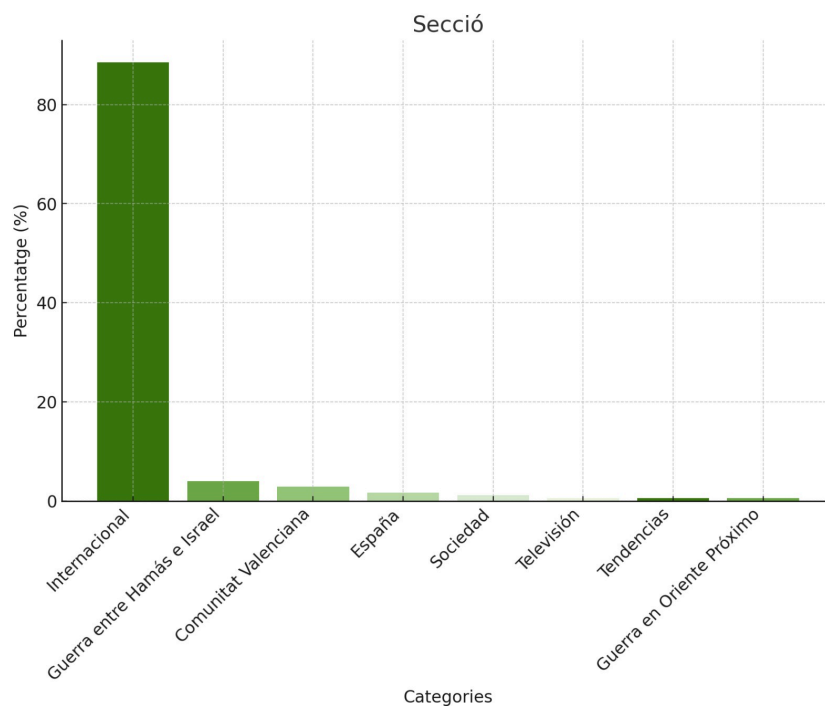
d'Espanya es deu, d'una banda, a les notícies d'agència, que en general no es publiquen amb ubicació, i a les peces sobre les víctimes espanyoles dels atacs en la zona i el pla del Govern d'Espanya per a evacuar civils de la Franja.

Gràfic 3. Distribució percentual per zona on s'ha redactat la peça. Elaboració pròpia

Quant a la **secció** del diari en la qual s'emmarquen (gràfic 4), s'observa la següent distribució:

Gràfic 4. Secció del diari on apareixen. Elaboració pròpia

L'enfocament pel qual han optat tots dos diaris és, per tant, clarament **internacional**, sense que s'hagen "valencianitzat" peces a excepció de cinc. És a dir, que encara que

s'ha informat del que ocorria sobre el terreny, fins i tot amb periodistes mobilitzats i mobilitzades al lloc dels fets, no s'han obert preguntes sobre com afecta la situació en Palestina a l'àmbit del País Valencià, ni a les persones que viuen en aquest territori procedents de les zones ocupades per Israel. De fet, de les cinc notícies publicades en la secció Comunitat Valenciana, quatre tenen com a protagonistes al mateix grup de persones: 64 pelegrins que estaven a Israel en el moment de la incursió d'Hamàs. L'altra notícia es refereix a una doctora valenciana que viu en Palestina i aborda com l'afecten els atacs d'Israel.

D'altra banda, en les **etiquetes i avanttítols** amb els que els diaris han organitzat temàticament la informació, queda clar que, per a ambdues capçaleres, el que està passant en la zona és una guerra. Les paraules “guerra”, “conflicto”, o l'expressió “escalada bèlica” s'empren als avanttítols d'un 44,6% de les peces analitzades. Aquesta “guerra” es nomena amb variacions: “Guerra entre Israel y Hamás”, “Guerra total entre Israel y Hamás” —per tal de donar una idea de la gravetat de la situació—, “Guerra en Israel” —menyspreant el fet que és la Franja de Gaza, territori palestí, la que està patint les conseqüències de repetits bombardejos i d'un nou bloqueig— o “Guerra en Gaza”. També se situa la “guerra” en ubicacions més genèriques: apareixen denominacions com “Guerra en Oriente Medio”, “Guerra en Oriente Próximo” o “Conflicto en Oriente Próximo”. La denominació “Nueva guerra en Oriente Próximo” dóna una idea de què és un conflicte que excedeix d'allò puntual i té arrels històrics, però només s'empra una vegada en la mostra analitzada.

És destacable que cap dels avanttítols analitzats parla de “Guerra entre Israel y Palestina”, cosa que s'ha pogut veure en altres mitjans de comunicació i que contribueix a generar una identificació falsa i discriminatòria entre les milícies de Hamàs i les persones palestines. Però també s'ha d'assenyalar el fet que s'opta majoritàriament per la paraula “guerra”, que suggereix una certa igualtat entre dos blocs combatents —com s'assenyalava al posicionament de partida del present estudi—, i no es parla de genocidi, de setge, de bloqueig ni d'ocupació en cap dels avanttítols de la mostra analitzada —un plantejament, el de referir-se a la situació com un enfrontament entre dues parts igualitàries, que no es correspon amb una realitat marcada per més de 75 anys d'ocupació israeliana sobre el poble palestí—.

D'altra banda, apareixen unes altres denominacions i expressions com “A tiros”, “Arriesgando su vida”, “Crisis de rehenes” o “Visita de alto riesgo”, que donen una idea del caràcter violent de la situació. Als atacs israelians es fa referència com “Ofensiva sobre la Franja” o “Bombardeos de Israel”, mentre que es parla de “Concentración por el asesinato” de la militar Maya Villalobo, víctima de la incursió de Hamàs, i de “La violenta historia de Hamàs”. El desequilibri en les denominacions salta a la vista.

Els protagonistes del tauler

En una anàlisi de premsa, la manera de presentar els i les protagonistes de la informació aporta moltes dades sobre l'enfocament de les capçaleres analitzades i, en aquest cas concret, proporciona una visió valuosa sobre com es presenta el genocidi i l'apartheid israelians sobre el poble palestí en els mitjans, qui influeix en la narrativa i si existeix un equilibri informatiu.

Pel que fa a qui protagonitza les notícies que componen la mostra, hi ha dos clars actors que ocupen els titulars i els continguts de les peces informatives: **les persones israelianes i les persones palestines** (amb diferències en la tipologia i la presentació que seran abordades a continuació). Observant les dades obteses de l'anàlisi, destaca que les persones de nacionalitat israeliana són protagonistes exclusives —és a dir, no hi ha un altre actor més present— dels titulars de 56 de les peces analitzades. Açò representa un 31,64% sobre la mostra total, front al 19,77% dels titulars que són exclusivament protagonitzats per persones palestines, els 'qui' principals dels titulars i subtítols de 35 de les notícies, reportatges i cròniques examinades.

A aquestes dades hauríem d'afegir les corresponents als protagonismes compartits entre ambdues parts i altres actors que amplien i complexicen el tauler. En aquest sentit, hi ha un percentatge considerable de peces, concretament un 19,77% sobre la mostra completa, on trobem un protagonisme compartit entre persones israelianes i palestines als titulars i subtítols de les informacions.

A més, hi ha 12 titulars (un 6,78%) en què se sumen **altres actors** en combinació amb les protagonistes principals; aquests inclouen als Estats Units, Egipte, Líban, Iran i Nacions Unides. Precisament, allò es deu a què per al període analitzat hi ha dues qüestions que han marcat l'agenda internacional i, en conseqüència, mediàtica: d'una banda, els intents de mediació per a l'alliberament de les persones segrestades per Hamàs i per a l'obertura del pas de Rafah i la consegüent entrada d'ajuda humanitària a Gaza, i d'altra, la por a una extensió regional del conflicte. Allò és el que ha provocat que, a més d'eixes peces els titulars de les quals inclouen a algun dels actors principals —israelians i palestins— i un altre exterior, hi hagen notícies, reportatges i cròniques amb titulars protagonitzats exclusivament per altres actors. En aquesta línia identifiquem 32 titulars (un 18,08% sobre el total) en què el plànol internacional adquireix el protagonisme complet; així, a més dels actors externs citats anteriorment —que també apareixen en aquest darrer grup de peces—, trobem altres actors regionals, com Síria, Turquia i Catar, i d'altres europeus, com Alemanya o els organismes europeus de representació.

Israel marca la narrativa

És cert que la diferència entre el protagonisme israelià sobre el palestí —també visible al cos de les notícies, reportatges i cròniques analitzades— pot deure's, en part, a les **dificultats d'accés** de la premsa estrangera a la Franja de Gaza, però cal destacar que la resta del territori sí que és d'accés lliure i, de fet, d'aquest territori sense prohibicions per a la premsa procedeix gran part de les informacions sobre protagonistes palestins. En qualsevol cas, la diferència entre ambdues parts no només ve marcada per la quantitat d'aparicions a les peces analitzades, sinó també per la manera de presentar-les i els desiguals rols que se li atorguen a cadascuna, el que permet detectar qui controla el relat.

En el cas de les notícies protagonitzades per persones de nacionalitat israeliana, s'identifiquen un tipus d'agent totalment sobrerrepresentat a la mostra analitzada: les **autoritats**. De primeres, s'observa com el govern i l'exèrcit israelià han adquirit un important protagonisme en les notícies, reportatges i cròniques que aborden els avanços dels fets narrats, tant pel que fa a l'estratègia bèl·lica com a les decisions polítiques que han marcat els primers catorze dies d'atacs; una sobrerrepresentació que els ha permès marcar el discurs i la narrativa entorn als darrers fets.

En aquest sentit, aquesta **major presència del sector governamental o militar** està relacionada amb l'elecció del lèxic: si els mitjans analitzats entengueren el que està ocorrent a Gaza com un intent de genocidi, com han apuntat experts de l'ONU (Público 2023), seria una conseqüència lògica que la major part de les informacions estigueren protagonitzades per persones civils palestines, víctimes dels atacs i el setge d'Israel. Però, com s'ha explicat en un apartat anterior, la denominació per la qual han optat tots dos mitjans és, des del principi, "guerra", amb totes les seues variants —conflicte bèl·lic, escalada bèl·lica— i, per tant, s'entén que les guerres les protagonitzen els comandaments militars i els governs, que decideixen sobre atacs i defenses, sobre estratègies militars i armament. Eixe marc bèl·lic, no obstant això, no el van col·locar els mitjans de comunicació, sinó el mateix president d'Israel, Benjamín Netanyahu, que va advertir que el país entrava "en estat de guerra". I en eixe marc s'han situat la major part de les informacions analitzades.

Malgrat el benefici del marc discursiu per a l'Estat d'Israel, **la representació que es realitza sobre les autoritats israelianes per part dels mitjans analitzats és, generalment, negativa**. Alguns exemples que mostren amb claredat la representació negativa que es fa de les autoritats israelianes són els vinculats amb qüestions com els atacs d'Israel sobre la Franja de Gaza, el bloqueig total de la zona, les limitacions al treball dels i les periodistes durant la cobertura mediàtica dels enfrontaments o els bombardejos als països limítrofs (Síria i Líban). Eixe tractament en termes negatius s'ha d'entendre, fonamentalment, com un esforç periodístic d'atribuir les responsabilitats sobre els darrers esdeveniments a la zona i, per tant, de retractar l'Estat israelià en termes realistes i vinculats amb el seu paper actiu en l'ocupació i genocidi del poble palestí que, per la seua part, es representa com a víctima deshumanitzada (com s'analitza més endavant).

Q

LAS PROVINCIAS

Israel responde con duros bombardeos a Hamás y promete reducir sus refugios «a escombros»

El número de muertes supera el medio millar mientras la aviación israelí ataca varias infraestructuras en Gaza y pone como objetivos a los líderes de la milicia islamista

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

Israel redobla los bombardeos aéreos contra Gaza tras imponer un "bloqueo total"

- El Ejército afirma que hay unos 100.000 soldados de reserva concentrados en la frontera de Gaza
- Según las autoridades palestinas, al menos 436 palestinos han muerto bajo las bombas

Andreo López-Tomás

Beirut | 09-10-23 | 09:58 | Actualizado a las 22:59

Q

LAS PROVINCIAS

Israel deja a 2,3 millones de palestinos sin agua, alimentos y electricidad en un «asedio total» a la Franja

El ejército israelí intensifica los controles ante una eventual infiltración de «cientos de terroristas» mientras se anuncian contactos para intercambiar mujeres rehenes por 36 presas palestinas

Q

LAS PROVINCIAS

Israel bombardea la frontera con Líbano tras un nuevo ataque con misiles de Hezbolá

El conflicto en el norte se recrudece después de que el partido-milicia haya disparado cohetes antitanque contra una base israelí, mientras las tropas se siguen acumulando frente a Gaza

Atenent a aquelles peces que, pel contrari, presenten a les autoritats israelianes de manera positiva o com a víctimes, aquestes ho fan perquè mostren temes relacionats amb l'alliberament de les persones segrestades per Hamàs, la promesa d'acabar amb els milicians de la formació palestina, la mort de soldats israelians per grups que qualifiquen com "terroristes" o les evacuacions de poblacions limítrofs a les zones objecte de la violència. En aquest sentit, es representa a les autoritats israelianes com **una força protectora de la població civil i del que veuen com la barbàrie** (representada per Hamàs).

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

ORIENTE MEDIO

Un ataque "terrorista" mata a un militar israelí en la frontera con Líbano

La ofensiva coincide con el conflicto entre Israel y Gaza

EP

Madrid | 10-10-23 | 05:42 | Actualizado a las 11:27

Facebook, Twitter, LinkedIn, WhatsApp, Email, Print icons

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

TENDENCIAS > MÁS NOTICIAS

TECNOLOGÍA Y SOCIEDAD

Los tecnólogos israelíes se unen para localizar a los rehenes secuestrados por Hamás

Utilizan algoritmos, inteligencia artificial y análisis geoespacial para rastrear los movimientos y las ubicaciones de los secuestradores y sus víctimas

Redacción T21

Madrid | 17-10-23 | 18:36 | Actualizado a las 13:01

Facebook, Twitter, LinkedIn, WhatsApp, Email, Print icons

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

Israel continúa con la evacuación de poblaciones limítrofes con Líbano

La tensión en la frontera entre ambos países sigue en aumento, con nuevo cruce de ataques y el temor de que Hezbollah entre de lleno en el conflicto israelí

D'altra banda, observar quins **líders** o figures es destaquen en les notícies pot indicar qui està exercint, a entendre dels mitjans, un paper central i com es perceben. El primer ministre israelià, **Benjamín Netanyahu**, és el nom propi d'un líder que protagonitza més informacions, un total de cinc, i apareix com a protagonista d'informacions sobre estratègia militar en notícies com:

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

SECCIONES Lv+ INTERNACIONAL C. VALENCIANA CV SEMANAL COMARCAS OPINIÓN ECONOMÍA EL MERCANTIL VALENCIANO CULTURA POSD

TENSION

Netanyahu arenga a las tropas: «¿Estáis listos para la siguiente etapa?»

El primer ministro israelí visita a los soldados de infantería justo después de que venza el ultimátum y anuncia ataques por tierra, mar y aire contra el territorio

Guerra Gaza-Israel: todas las claves del ataque de Hamás y de la respuesta de Netanyahu

Después del ataque sin precedentes sobre territorio israelí por tierra, mar y aire, el Ejército hebreo ha iniciado una campaña aérea sobre objetivos de Hamás y la Yihad Islámica en el enclave

La simplificació de les autoritats palestines

Passant al tipus de protagonisme exercit per les **persones de nacionalitat palestina**, és en aquest punt on es fan paleses les diferents maneres de designar a un mateix actor i les contraposicions anteriorment esmentades quant a la diversa assignació de rols. En aquest grup de peces, malgrat que hi ha una lleugera superposició de la població civil sobre les autoritats palestines en relació amb la quantitat de vegades que apareixen, hi ha un cert equilibri entre ambós actors. Allò contrasta amb els resultats obtesos de l'anàlisi sobre les peces protagonitzades per persones de nacionalitat israeliana, on —com hem assenyalat anteriorment— hi ha un clar guanyador entre els actors retratats: el govern i l'exèrcit israelià.

Respecte al principal actor palestí a nivell d'autoritats, **Hamàs**, s'observa com la simplificació és el criteri que guia el plantejament de les peces analitzades respecte al mateix. Hamàs apareix com a responsable de l'ofensiva contra Israel del 7 d'octubre, com a segrestador de les persones israelianes i d'altres nacionalitats arran dels atacs, i com un peó d'Iran al tauler d'Orient Pròxim. En tots els casos, la representació feta per cada mitjà de comunicació té un caràcter negatiu.

Q **LAS PROVINCIAS**

Pánico en la ciudad israelí de Sderot por la infiltración de Hamás: combates casa por casa, ataques contra civiles y toma de rehenes

Comandos palestinos han entrado en esta ciudad situada a un kilómetro de Gaza

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

CRISIS DE REHENES

Hamás secuestra a decenas de civiles en un ataque masivo y sofisticado contra Israel

El asalto del grupo islamista con parapentes y guerra electrónica coge por sorpresa a la inteligencia y el Ejército israelíes

Mario Saavedra
06-10-23 | 07:08

f t in

Q **LAS PROVINCIAS**

Hamás copia la propaganda del Isis y abraza la narrativa heroica

El canal oficial de los terroristas palestinos modera su mensaje en las redes para mostrar su podería frente a Israel

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO
Contenido exclusivo para suscriptores digitales

SECCIONES LV+ INTERNACIONAL C. VALENCIANA CV SEMANAL COMARCAS OPINIÓN ECONOMÍA EL MERCANTIL VALENCIANO CULTURA

CRISIS EN ORIENTE PRÓXIMO

Radiografía de Hamás: de baluarte de la resistencia palestina a peón de Irán en Oriente Próximo

Las capacidades militares del movimiento se han incrementado sustancialmente a lo largo de los años, en paralelo a la creciente importancia de sus padrinos

Fins ací, s'observa com es dibuixa un **actor cruent, sanguinari i malèfic**. Però, qui és Hamàs? És un actor únic? Què s'amaga darrere del nom? Representa a la totalitat de la població palestina? Les respostes a aquestes preguntes són claus per dotar de significat al tractament periodístic que es fa respecte a aquest agent clau en el marc del genocidi i apartheid israelians sobre el poble palestí. En primer lloc, Hamàs —acrònim en àrab de Moviment de Resistència Islàmica— és una organització política i militar palestina, formada a l'any 1987 derivada de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OLP), i considerada com a grup terrorista per diversos països, entre els quals es troben els Estats Units i Israel.

En segon lloc, i en relació al seu paper polític, actualment s'ubica a la Franja de Gaza. L'any 2005, el grup va donar una treva a Israel i va cessar les seues incursions armades per poder irrompre en política. Després de 10 anys sense convocar eleccions per elegir al Consell Legislatiu Palestí, el 25 de gener de 2006 se celebraren uns comicis que donaren la victòria a Hamàs (44% dels vots) front a Fatah (41% dels vots), el partit fundat per Yaser Arafat. Aquest triomf comportà una crisi política que va desencadenar, entre altres coses, el trencament entre les dues faccions palestines; Fatah, que va prendre control de Cisjordània, i Hamàs, que va fer el mateix en Gaza, així com el posterior bloqueig israelià sobre la Franja i les successives crisis a Gaza de 2008 i 2014. En aquest sentit, no s'ha de perdre de vista el fet de què Hamàs té un costat polític amb què, precisament, guanyà unes eleccions i que representa l'opció contrària a Fatah, liderada actualment per Mahmoud Abbas, president de l'Autoritat Nacional Palestina.

Aleshores, responent a les preguntes plantejades, s'observa que **Hamàs no és un actor únic al tauler palestí, no representa a la totalitat de la població palestina**, i té una composició mixta (militar i política). En aquesta línia, les informacions analitzades utilitzen en tots els casos la nomenclatura de Hamàs, sense especificar si es tracta d'unes actuacions emparades sota el paraigua de la marca completa, o si han estat una decisió unilateral de la branca militar. Contrastant-lo amb els fets —amb eixa complexitat que envolta a Hamàs—, si bé és cert que els mitjans estan simplificant a l'hora de presentar el moviment, en cap cas la branca política de Hamàs s'ha desvinculat dels atacs i, en conseqüència, s'assumeix que l'ofensiva compta amb el beneplàcit de les dues faccions, resultant correcte l'ús del nom de Hamàs com actor responsable dels atacs a Israel del 7 d'octubre.

A més, s'ha d'assenyalar que **l'utilització del subjecte Hamàs i no 'Palestina' permet fer la diferenciació esmentada anteriorment entre el moviment de resistència islamista i la població palestina** en general. Aquest criteri s'observa per a la totalitat de les peces analitzades, on s'empra el nom de Hamàs en totes aquelles peces que retraten el mal anomenat conflicte entre ambdues parts i l'inici del nou esclat de violència.

La complexicació del tauler

Parlar de Hamàs connecta amb els **altres actors presents a les informacions analitzades**. Com es menciona al principi d'aquest apartat, s'identifiquen un total de 44 titulars (un 24,86% sobre el total) en què altres actors regionals i internacionals s'insereixen a l'encapçalament de les notícies. D'entre ells, pot fer-se una separació en dos grups vinculada amb la representació que reben: d'una part, els **països pròxims**, geogràficament parlant, a Israel i Palestina (Egipte, Líban, Iran, Síria, Turquia i Catar) i d'altra, **els països o actors occidentals** (Estats Units, Espanya, Alemanya, la Unió Europea i Nacions Unides).

Respecte al primer grups d'actors —els considerats com a **regionals**—, el tipus de protagonistes són majoritàriament **autoritats** i, en el cas concret de les notícies que situen al Líban al tauler d'actors, s'identifica com actor fonamental a l'organització libanesa Hezbollah. La representació s'estructura en tres eixos: en primer lloc, **l'ingerència d'Iran** darrere de l'atac de Hamàs del 7 d'octubre a Israel, com subjau dels següents titulars:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL · ESPAÑA · SOCIEDAD · TENDENCIAS 21 · MEDIO AMBIENTE · MÁS NOTICIAS

■ ES NOTICIA Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

Irán ayudó a planear el ataque contra Israel, según 'The Wall Street Journal'

Desde su creación en 1979, tras la Revolución Islámica iraní, la República Islámica de Irán ha tenido como archienemigo a Israel. Ambos estados, a través de ataques, llevan décadas de guerra encubierta

Adrià Rocha Cuttler

Estambul | 09-10-23 | 11:51 | Actualizado a las 22:55

LAS PROVINCIAS

Guerra total entre Hamás e Israel

¿Está Irán detrás del ataque de Hamás a Israel?

Diversos movimientos previos al ataque del sábado ponen sobre la mesa quién ha mostrado su apoyo a la organización palestina

En segon lloc, la possible **ampliació del conflicte a nivell regional**. En aquesta línia, poden destacar-se titulars com aquests:

LAS PROVINCIAS

Hezbollah abre un segundo frente contra Israel

Los ataques de la milicia aliada de Hamás obligan a blindar la frontera con Líbano mientras se preparan para entrar en Gaza, a oscuras desde este miércoles por falta de energía

LAS PROVINCIAS

Tel Aviv se ve obligado a evacuar 28 localidades de la frontera con Líbano

Hezbollah mantiene pequeños ataques en la región, pero el Gobierno de Netanyahu teme que incremente su apoyo a la guerra

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO
Contenido exclusivo para suscriptores digitales

SECCIONES **Lv+** INTERNACIONAL C. VALENCIANA CV SEMANAL COMARCAS OPINIÓN ECONOMÍA EL MERCANTIL VALENCIANO CULTURA PC

■ ES NOTICIA Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

La matanza en el hospital de Gaza eleva la amenaza de la expansión regional de la guerra

La diplomacia trabaja contra reloj para evitar que el conflicto derive en un enfrentamiento directo entre Irán y sus satélites frente a Israel y EEUU

Per últim, el paper **mediador** entre les dues parts del mal anomenat conflicte al qual es postulen i que exerceixen diferents països, encara que fonamentalment es desenvolupa per Egipte per la seua influència en allò que respecta a l'obertura del pas de Rafah per a l'entrada d'ajuda humanitària a la Franja de Gaza. Aquesta línia ve recolzada pels següents titulars:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

Turquía, Catar y Egipto se postulan como mediadores entre Israel y Hamás

Estos tres países están intentando abrir canales de comunicación en el conflicto para conseguir la liberación del más de centenar de rehenes que Hamás secuestró el sábado en su ataque sorpresa

Adrià Rocha Cutiller

Estambul | 13·10·23 | 14:09

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO
Contenido exclusivo para suscriptores digitales

SECCIONES **Lv+** INTERNACIONAL C. VALENCIANA CV SEMANAL COMARCAS OPINIÓN ECONOMÍA EL MERCANTIL VALENCIANO CULTURA POSDA

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

CONFLICTO EN ORIENTE PRÓXIMO

El asedio sobre Gaza vuelve a poner a Egipto entre la espada y la pared

El país está obligado por un lado a impedir el desastre humanitario, pero muy consciente por el otro de que la apertura de su frontera podría servir para vaciar Gaza de palestinos

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

Biden asegura que Egipto abrirá el paso de Rafah hacia Gaza para la ayuda humanitaria

El país africano permitirá que entren en la Franja 20 camiones con material para la población civil

EFE

Washington | 19·10·23 | 01:28

Aleshores, per què s'afirmava en les línies anteriors que parlar de Hamàs i de la Yihad Islàmica connecta amb els altres actors presents a les informacions analitzades? Titulars com "Irán ayudó a planear el ataque contra Israel, según 'The Wall Street Journal'" (*Levante-EMV*, 09/10/2023), "Radiografía de Hamás: de baluarte de la resistencia palestina a peón de Irán en Oriente Próximo" (*Levante-EMV*, 12/10/2023) o "La operación terrestre en Gaza refuerza la amenaza de Irán" (*Las Provincias*, 13/10/2023) posen el focus en la vinculació de Hamàs amb Iran, en la implicació del citat país en els atacs i amplien la mirada sobre els fets a l'àmbit regional. I és que al puzzle de moviments i influències regionals, existeix una clara divisió entre els països que se situen al costat d'Israel i aquells que recolzen la causa palestina, finançant els moviments de resistència que s'han posat en marxa. Precisament és el cas de la Yihad Islàmica Palestina, que rep suport financer, armamentístic, militar, tecnològic i polític d'Iran, i de l'existència del conegut com Eix de Resistència, que reuneix a Iran, Síria, Hamàs, la Yihad Islàmica, Hezbolah o les Forces de Movilització Popular iraquís. Amb tot, pot afirmar-se que la cobertura periodística analitzada reflecteix l'amalgama de fils i actors regionals que protagonitzen el tauler.

D'altra banda, pel que fa a l'anàlisi dels **actors occidentals** presents a les peces periodístiques examinades, el tipus d'agents inclosos són fonamentalment **autoritats** —presentades de manera positiva en tant que han incidit en l'alliberament dels ostatges, tant israelians com de nacionalitat estrangera, de Hamàs, i pel fet que han servit com a mediadors per a l'obertura del pas de Rafah i la consegüent entrada d'ajuda humanitària (especialment pel que respecta als Estats Units)—.

Les potències occidentals mai han estat de costat en el que es refereix al posicionament entorn al genocidi i apartheid israelians sobre el poble palestí. El ventall de relacions diplomàtiques i comercials construïdes per Israel en les últimes dècades l'ha permès comptar amb el suport de les principals forces d'influència occidentals, amb els Estats Units al capdavant. De fet, moltes han estat les declaracions emeses durant les últimes setmanes en suport dels governs europeus i estatunidenc al dret legítim a la defensa que té Israel. Uns posicionaments que, en alguns casos, s'han reorientat cap a la defensa del dret internacional, però entre els que encara romanen posicions fermes com la dels Estats Units, responsable del veto a la resolució d'alt-el-foc humanitari a Gaza presentada per Emirats Àrabs Units en nom dels països àrabs de l'organització, i co-patrocinada per Espanya entre altre centenar de membres.

La doble lectura de les víctimes civils

Com és lògic, també hi ha una sèrie de peces els i les protagonistes de les quals són persones **civils** tant israelianes com palestines. Aquestes últimes són protagonistes en 40 ocasions, encara que cal destacar que no comencen a protagonitzar les peces fins al dia 12 d'octubre, cinc dies després de l'atac d'Hamàs a Israel. En eixos primers dies des del 7, en canvi, els protagonistes més freqüents de les informacions són de dos tipus: civils israelians i els anomenats com “terroristes” palestins.

En tots els casos, les persones civils, tant israelianes com palestines, són presentades com **víctimes**. No obstant això, les víctimes israelianes (i les persones civils d'altres nacionalitats incloses al grup de víctimes dels segrestos de Hamàs) es presenten “**personalitzades**”, és a dir, s'ofereix el seu nom, la seua història i fins i tot s'acompanya el text de fotografies o vídeos. Les víctimes palestines són, en general, una xifra; **no tenen, informativament parlant, rostre conegut**. Si bé dins del cos del text d'algunes peces sí que apareixen noms i històries particulars, no existeixen entrevistes en profunditat ni es narra una història particular en una sola peça.

En aquestes peces que es detallen a continuació es pot veure aquesta diferència de tractament de la qual estem parlant. Aquestes primeres peces estan protagonitzades per **civils israelians**:

Guerra total entre Hamás e Israel

La abuela israelí que entretuvo con comida y bebida a los terroristas para evitar una masacre

Rachel Edry y su marido David agasajaron a miembros de Hamás que asaltaron su casa hasta la llegada de las fuerzas de rescate, entre las que estaban sus hijos. Aguantaron 15 horas cantando y riendo con sus captores

En aquesta peça, il·lustrada amb una fotografia de la dona israeliana Rachel Edry, protagonista única de la informació, es compara la imatge d'aquesta pensionista amb "imágenes icónicas que traspasan el horror de las guerras" com "la de la joven estadounidense que durante una protesta contra la guerra de Vietnam en el Pentágono se plantó ante los militares con tan solo una flor en la mano". La notícia explica com ella i el seu marit van oferir menjar i beguda a "los terroristas" que havien entrat a sa casa. "También les dieron conversación en su rudimentario árabe, se contaron chistes e, incluso, cantó con ellos una canción en hebreo", explica la peça, que indica que "así transcurrieron nada menos que 15 horas, en las que la mujer pidió en varias ocasiones ir al baño desde donde hacía señas hacia el exterior para que vieran que seguían vivos". Es resumeix la vida de Edry i s'inclouen declaracions directes. **La víctima israeliana, en aquest cas, ha sigut elevada a la categoria d'heroïna.**

Shani Louk, la joven alemana víctima del ataque de Hamás exhibida en un vídeo atroz

En internet circula un vídeo de la joven con trenzas a lo rasta casi desnuda y sin sentido en la superficie de carga de un pick-up rodeada de hombres armados

Tot i que es presenta com "la joven alemana", Shani Louk va créixer a Israel, on estava el 7 d'octubre en el festival de música que va atacar Hamàs i on va ser feta ostatge, segons uns vídeos publicats a les xarxes socials. La presentació que es fa d'ella, amb la seua família com a font, la destaca com "una alegre y desenfadada joven viajera, que siempre es bienvenida a casa de sus abuelos y otros allegados en la ciudad alemana de Ratisbona". A més, la tia de la jove "muestra en su móvil el último selfie que se hizo Shani Nicole poco antes de comenzar el festival. Lleva las uñas verdes, el ombligo al aire y los ojos pintados

de oscuro”. Amb eixos detalls, amb la descripció física de particularitats com el color d'ungles i amb el retrat del seu caràcter, no hi ha dubte que Shani Louk queda **humanitzada** davant les persones lectores de les informacions, que poden arribar a sentir-se identificades amb ella.

Com a contrast, podem veure algunes informacions els protagonistes de les quals són **civils palestins**:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO

Un bombardeo en un hospital de Gaza causa centenares de muertos

Hamás acusa a Israel del ataque pero el Ejército hebreo asegura que ha sido un lanzamiento fallido de un cohete de la Yihad Islámica Palestina

Andrea López-Tomás

Jerusalén | 17-10-23 | 19:47 | Actualizado a las 15:40

En aquesta peça **no es dona informació sobre cap civil en concret, no es personalitza**. La crònica comença afirmant que “el pueblo palestino ruge de dolor”, sense ressaltar cap història en particular, potser per les dificultats d'accés a les quals ja s'ha al·ludit, alguna cosa que semblen confirmar altres expressions com “las imágenes que llegan desde la zona del ataque”, que indiquen que la periodista està coneixent els fets sense estar en el lloc d'aquests. També **s'opta per les xifres i no per les històries personals** en frases com “las cifras de víctimas sobrepasan el horror, con al menos 500 personas muertas”. A més, a pesar que és un atac les víctimes del qual han sigut civils palestins, el primer paràgraf li dedica més espai a les declaracions de les autoritats israelianes que a l'explicació dels fets per part de les autoritats palestines.

Q

LAS PROVINCIAS

«¿Dónde vamos con ancianos y niños si no tenemos ropa ni comida?»

La orden de evacuación israelí en menos de 24 horas desató un éxodo masivo, que deja más de 400.000 desplazados en el norte de Gaza

En aquesta peça, malgrat les declaracions entrecomillades que es reflecteixen en el titular, la primera font que apareix és l'Exèrcit israelià, no les persones civils palestines. Sobre elles, primer es fa una panoràmica genèrica sobre les dificultats de la fugida de Gaza després del termini de 24 hores donat per Israel a la població civil abans de llançar més atacs. La seua primera aparició en el text no està personalitzada en ningú en particular. Es

diu: “El miedo y la incertidumbre reinaban este viernes entre los palestinos, que se cuestionaban entre ellos cuáles rutas tomar y cuáles no habían sido destruidas por los cohetes”. A continuació, apareixen declaracions de dos civils palestins, però no les ha obtingudes la periodista de primera mà, sinó que són d'una font secundària; es parla de Nebal Farsakh, però les declaracions que es recullen les ha donades a Al Jazeera, i de Eman Shanti, però el que se cita és un vídeo que va publicar en xarxes socials, no declaracions directes.

Com es pot veure en els exemples, encara que sí que apareix població civil palestina com a protagonista de les peces, generalment ho fan per a reflectir el seu **sofriment present**, per a donar la seua opinió o mostrar el dolor que els causa la situació **actual**, amb el que això comporta a l'hora de **presentar el genocidi com un fet ahistòric**, derivat solament de la incursió d'Hamàs del 7 d'octubre i no com un episodi més d'una successió històrica d'atacs, bloqueig i vulneració de drets per part d'Israel. Si la veu dels civils palestins donara lloc a declaracions més llargues, a peces d'un periodisme més assossegat i profund, els mitjans analitzats podrien contar una història que fora completa i justa, que tinguera en compte tots els fets d'un fil històric que va començar molt, moltíssim abans del 7 d'octubre.

Un exemple de peça en la qual sí que es presenta un retrat humà, complet i històric de les persones civils palestines, per exemple, és el següent:

The screenshot shows the Levante website header with the logo 'Levante EL MERCANTIL VALENCIANO' and a search icon. Below the header is a navigation bar with categories like 'SECCIONES', 'INTERNACIONAL', 'C. VALENCIANA', 'CV SEMANAL', 'COMARCAS', 'OPINIÓN', 'ECONOMÍA', 'EL MERCANTIL VALENCIANO', 'CULTURA', and 'POSDA'. A red banner reads 'ES NOTICIA Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia'. Below that, a section titled 'GUERRA EN ORIENTE PRÓXIMO' features the headline 'Trabajadores palestinos atrapados en Israel: "Dejadnos volver a Gaza a morir con nuestros hijos"'. A sub-headline reads 'En los últimos cuatro días, su vida cambió: de ganarse el pan trabajando en la ciudad central israelí de Petah Tikva hasta vagar por el país que masacraba a sus hijos'.

En aquesta peça, la corresponçal de Prensa Ibèrica presenta com a protagonistes a un grup de persones de Gaza que estaven treballant a Israel en el moment de l'esclat de la violència i que s'han refugiat en un pavelló de Ramallah. Les persones protagonistes, tots homes, es presenten biogràficament: de Amin es diu que és “padre de siete criaturas, del barrio de Daraj en la ciudad de Gaza”. Es donen **detalls concrets que contribueixen a la humanització**: “Nadal, Ahmed y Ali son hermanos. Viven pared con pared junto a sus respectivas familias en Khan Younis. O vivían. En los últimos cuatro días, su vida cambió: de ganarse el pan trabajando en la ciudad central israelí de Petah Tikva hasta vagar por el país que masacraba a sus hijos”. A més, és una de les poques peces en les quals es dona **una visió històrica del conflicte en la zona**, encara que qui la proporciona no és la periodista sinó un dels protagonistes, que diu: “Vinimos a Israel para vivir con nuestros hijos, para hacerles felices y cambiar sus vidas, llevamos 18 años bajo el asedio”. Així mateix, es reflecteix el poder d'Israel i la discriminació a la qual sotmeten a les persones palestines, perquè s'explica que els protagonistes de la informació “son algunos de los miles de gazatíes que recibieron el permiso de Israel para trabajar en su territorio, como mano de obra barata”.

Amb tot, a la majoria de peces analitzades en què apareixen les persones palestines com a víctimes, el tractament periodístic les situa com a víctimes dels bombardejos i del bloqueig israelià a la Franja de Gaza. En aquest sentit, l'escenari principal en què se situen és **Gaza**. Caldria puntualitzar que no només les hostilitats s'han concentrat a la Franja, sinó que les tensions també s'han fet paleses al territori de **Cisjordània**, on vàries persones palestines han estat assassinades per l'exèrcit israelià. Però, aquest no ha estat tant en el punt de mira de les peces analitzades.

El genocidi no té rostre de dona

Svetlana Alexievich va titular una de les seues cròniques sobre la II Guerra Mundial *La guerra no té cara de dona*, i el genocidi d'Israel a Palestina tampoc el té en els mitjans de comunicació, almenys no tan sovint com el dels homes. Com a protagonistes de les informacions, **apareixen 36 vegades homes i 26 dones** (en la resta, el protagonisme està compartit o repartit entre diversos actors). Però, més enllà de la xifra, com es representa a la dona protagonista d'aquestes informacions?

En les notícies destacades anteriors trobem alguns exemples de com són les dones civils palestines i israelianes que apareixen com a protagonistes de la informació: fonamentalment **víctimes**. **En el cas de les israelianes, apareixen presentades en profunditat**, s'ofereixen dades biogràfiques que donen una idea sobre d'on venen i sobre la seua personalitat. **Pel que fa les palestines, són a penes una menció genèrica**, englobada en la categoria “mujeres y niños”, com a col·lectius especialment castigats per la situació en la Franja de Gaza. Així, les dones israelianes i palestines apareixen:

- Com a xifres:

Q

LAS PROVINCIAS

El espionaje occidental sucumbe al muro de silencio de Hamás sobre los 199 rehenes

La milicia no desvela el estado de los cautivos, de 31 nacionalidades distintas, ni lo que quiere hacer con ellos mientras los gobiernos multiplican los contactos con Egipto, Turquía o Qatar

En aquesta notícia, les dones civils apareixen en un destacat dins del text sobre la crisi d'ostatges, en el qual es diu que “De momento, el único rescuio de presión que ha encontrado Qatar sobre Hamás ha sido la de negociar la libertad de algunas mujeres, niños y ancianos a cambio de excarcelar a 36 palestinas condenadas por terrorismo”. **Dones a canvi de dones**.

- De forma heròica:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN GAZA

Una semana tras la masacre de Hamás, Israel contabiliza 1.300 muertos y martiriza Gaza

- Hamás había publicado un mes antes del ataque un vídeo en el que mostraba las preparaciones del asalto
- Las primeras horas fueron una sucesión de asesinatos en comunidades agrícolas, un festival de música y asaltos a bases militares

Mario Saavedra
Madrid | 14·10·23 | 09:35

La notícia es fa ressò d'una informació de la cadena britànica BBC sobre un grup de Whatsapp d'uns 200 telèfons del grup de mares del kibutz de Be'eri. Les dones, israelianes, explicaven en directe pel grup l'entrada d'Hamàs en el kibutz. Narrativament, en la notícia el grup de Whatsapp serveix per a reflectir el “horror” que va suposar la incursió de Hamàs. De les dones es destaca el seu **heroisme**: “En el grupo de Whatsapp compartían trucos para cerrar bien las puertas de las ‘habitaciones seguras’, que tienen las casas israelíes pero están pensadas para protegerse de los ataques de cohetes y pueden abrirse desde fuera. Allí se refugiaron centenares de familias completas”.

- Com a éssers emocionals:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

OCIO > **TELEVISIÓN** CRÍTICAS SERIES PROGRAMACIÓN TV AUDIENCIAS EUROVISIÓN

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

ARRIESGANDO SU VIDA

Una reportera vive un trágico bombardeo en directo al informar del conflicto entre Gaza e Israel

La periodista vio como caía un misil en un edificio que estaba a pocos metros de su espalda

Alejandro Bermúdez
08·10·23 | 15:43

En aquesta notícia es relata com una reportera va presenciar a la seua esquena l'esclat d'un edifici a Gaza a causa dels bombardejors israelians. De la figura de la reportera, el que es destaca és la seua **valentia** —en el avantítol ‘Arriesgando su vida’— i la seua **emotivitat**, perquè es diu: “A pesar de su valiente intento por relatar los eventos recientes, ElSayed se vio abrumada por la emoción. La cámara enfocó el edificio atacado, dejando fuera del encuadre a la periodista mientras luchaba por contener sus lágrimas y emociones”. A aquesta professional li la presenta com **un ser emocional que no pot contindre les seues emocions**.

A més, encara que són menys freqüents, podem trobar algun exemple de **bones pràctiques** a l'hora de presentar a les civils. En aquest cas, es tracta de la història d'una dona resident en Palestina però procedent del País Valencià, a qui es presenta de manera completa, profunda i biogràfica, la qual cosa permet la seua **humanització sense caure en estereotips de gènere**:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

COMUNITAT VALENCIANA > VALÈNCIA FALLAS COMARCAS SUCEOS AULA SOLIDARIOS

● **ES NOTICIA** Cae en València una trama de venta de cadáveres de personas sin familia

GUERRA EN ORIENTE MEDIO

Una doctora valenciana con su bebé bajo las bombas en Gaza: "los hospitales están llenos de niños"

- Islam, una española atrapada en Gaza por los bombardeos clama por que el consulado español tenga un plan de evacuación
- Aunque Israel ha exigido que un millón de palestinos se desplacen al sur, ella no lo hará; "no tengo sitio a donde ir. No me voy a quedar con mis hijos en la calle donde me pueden bombardear"

Gonzalo Sánchez | @GonzaloGSz

València | 14·10·23 | 07:00 | Actualizado a las 10:37

La protagonista d'aquesta peça és Islam, doctora valenciana establida a Gaza, al costat del seu marit i els seus fills de dos anys i tres mesos. En el text es destaquen les conseqüències del bloqueig israelià: "No tienen ni luz, ni agua, ni suministros, y el Internet y la cobertura llegan a cuentagotas, con apagones que duran horas". A més, la protagonista ajuda a desmuntar el discurs israelià, que va demanar que un milió de palestins (la meitat de la població) es desplaçaren cap al sud de la franja de Gaza abans de la incursió terrestre. Explica al text: "La franja tiene una población de 2,2 millones de habitantes, y ya es el territorio con mayor densidad de población de todo el mundo. 'Ya estamos masificados ¿Cómo se van a desplazar un millón de personas a un sitio tan pequeño? No podemos"

A més de les dones, es fa referència a **altres col·lectius** especialment vulnerables a les conseqüències de l'ocupació, englobant-los en una mena de grup fixe en els desglossaments de les xifres de víctimes. Per exemple, la peça "Gaza, retrato de una ciudad demolida" (*Las Provincias*, 15/10/2023) fa al·lusió a **dones embarassades, xiquets, ancians i persones amb discapacitat** com a grups que no han pogut escapar. També en "La diplomacia internacional retrasa la invasión terrestre de Israel en Gaza" (*Las Provincias*, 16/10/2023) es fa menció a les dones i xiquets assassinats pels bombardejos, entre altres exemples.

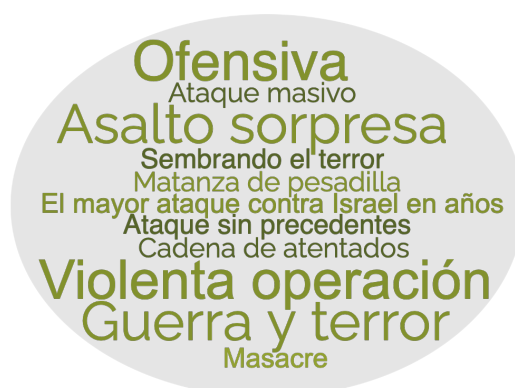
Guerra, conflicte i drama humà: els termes que enquadren el discurs

Com s'ha assenyalat, el lèxic que utilitzen els mitjans de comunicació ajuda a construir imaginari col·lectius sobre els assumptes que es tracten. El llenguatge no és neutre. En primer lloc, perquè **allò que no es nomena no existeix**. Però també perquè la manera de donar nom a les coses pot determinar la imatge mental sobre persones o col·lectius i generar respostes a partir d'ella. Com és el lèxic que s'utilitza en les informacions quan es parla de la massacre a Gaza?

L'inici del relat: “Matanza de pesadilla”

Destaca el fet de que els primers dies desde el 7 d'octubre, el fet noticiós al que es fa referència no contempla a Israel i Palestina, sinó només a Hamàs. Es parla, doncs, de l'atac de Hamàs a Israel, i es fa amb expressions que **denoten que la violència ha partit de Palestina contra Israel, que és la víctima**. S'utilitzen expressions com:

Imatge 1. Núvol de paraules de l'atac de Hamàs. Elaboració pròpia

Són frases i expressions que destaquen, sobretot, una **imatge de brutalitat i violència** que excedeix del camp lèxic de la guerra (ofensiva, atac, operació) i, amb el lèxic emprat, aproxima el fet al camp lèxic del terrorisme (atemptat, matança).

Un exemple molt evident el constitueix la següent notícia:

Q

LAS PROVINCIAS

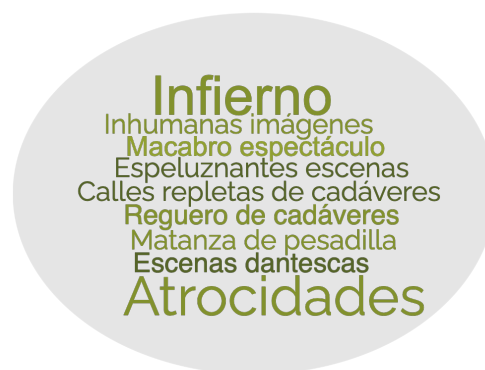
Una matanza de pesadilla en un festival de música electrónica que deja 260 jóvenes acribillados

Los servicios de emergencia comienzan a identificar los cadáveres de los asistentes a una rave en pleno desierto del Neguev que fueron tiroteados indiscriminadamente por las milicias de Hamás

El titular ja fa patent que el fet de la incursió de Hamàs en Israel no es contempla com una acció de guerra, sinó com una acció terrorista. Al llarg del text, el llenguatge té aquesta mateixa connotació. Es repeteixen expressions com “la muerte”, “el terror y la tragedia”, es parla de “masacre” i de que aquesta s’ha produït amb “ferocidad” i “sin piedad”. Els bombardejos són definits com “tremendo bombardeo”.

Les informacions analitzades no només parlen de què ha passat, sinó també de com ha passat. En aquest sentit, s’explica que durant els atacs de Hamàs han “matado a soldados mientras dormían” i que “250 jóvenes fueron masacrados a tiros por guerrilleros”, que han desenvolupat en els territoris atacats “batallas campales”. També **es parla de les conseqüències de l’atac de Hamàs** amb expressions que denoten **brutalitat**:

Imatge 2. Núvol de paraules sobre el post-atac de Hamàs. Elaboració pròpia

La violència israeliana: “Respuesta militar”

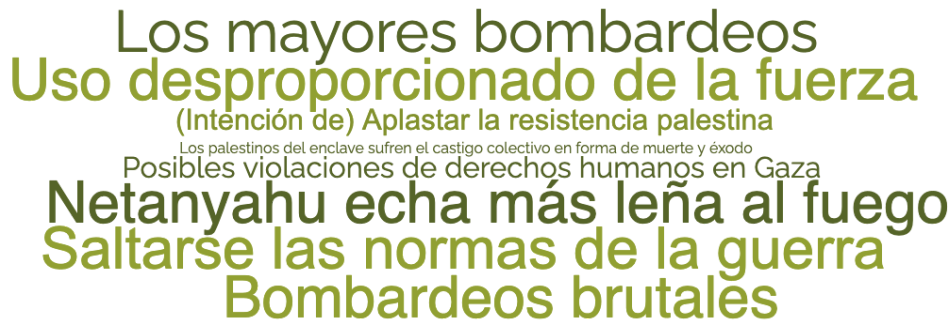
Amb la declaració del primer ministre israelià, Benjamín Netanyahu, de l’Estat de guerra, comencen els bombardejos cap a Gaza. El lèxic que s’empra per a parlar d’aquests atacs no és el mateix que en el cas de la incursió de Hamàs del 7 d’octubre. Mentre que en el primer cas es parlava de “matanza” i “masacre”, ara la violència d’Israel, sobretot a les peces dels primers dies de l’anàlisi, és una “respuesta militar”. Els termes utilitzats, encara que en alguns casos ressalten la “dureza”, semblen voler dir que la violència israeliana és efecte d’una única causa inequívoca —l’atac de Hamàs— i que representa la successió natural dels fets. Després d’un atac, una resposta, que **amb el lèxic triat, de vegades sembla legítima i justificada** en expressions com:

Imatge 3. Núvol de paraules sobre la resposta israeliana. Elaboració pròpia

No és fins al dia 10 d'octubre que el llenguatge que s'utilitza en els dos mitjans analitzats per tal de parlar dels atacs d'Israel a Gaza comença a canviar. A partir del dia 10 es manté una duplicitat de termes: tot i que es continua parlant de “respuesta”, **comencen a aparèixer els adjectius que denoten com està siguent aquesta resposta:**

Imatge 4. Núvol de paraules sobre l'evolució de la resposta. Elaboració pròpia

“Conflicto”, “guerra”, “escalada bélica”?

On no es pot trobar un canvi tan gran és en la denominació dels fets en general. De manera quasi unànime, els i les periodistes dels mitjans analitzats han buscat, des del 7 d'octubre, una paraula en la qual poder englobar tota la violència en la zona des d'eixa data. I s'han decidit de manera pràcticament unívoca per **“guerra” i tots els seus sinònims**. Quan es parla de la situació a Gaza, per tant, es parla, en aquests diaris, de:

Imatge 5. Núvol de paraules denominadores dels fets. Elaboració pròpia

D'aquesta forma, s'observa com els mitjans han assumit al seu discurs l'existència d'una guerra entre les dues parts que les mateixes peces periodístiques situen com a protagonistes: les autoritats israelianes i Hamàs, amb la població palestina com a víctima principal. Però, és una terminologia correcta? Malgrat que ja em donat pistes al nostre posicionament de partida, aprofundim en la reflexió.

D'acord amb el llibre d'estil d'El Salto *Informar sobre Palestina*, **el terme ‘guerra’ dona a entendre que hi ha dos o més bàndols actius, amb capacitat d'atac i/o defensa** que

estan causant baixes o danys humans o materials considerables al seu enemic. Açò, aplicat al cas palestí, no s'ajusta a la realitat. Com indiquen:

“En el caso de Palestina, no existe un Estado y un ejército organizado como tal y tras el ataque de Hamas, el número de víctimas israelíes se ha estancado y solo ha habido algunos cientos de soldados israelíes abatidos en su avance por la Franja de Gaza —aunque hay que tomar este dato con cautela, ya que la propaganda israelí está intentando minimizar el alcance de la resistencia palestina a la invasión y el número de bajas israelíes—” (El Salto 2023).

Malgrat que la defensa d'un territori que està sent ocupat podria entrar dins de la categoria de guerra i s'ha de procurar no llevar agència a Hamàs i al poble palestí en la protecció del seu territori, **parlar de 'guerra' sense major reflexió o intenció pot portar a un reflex distorsionat de la realitat**. En el cas de les notícies analitzades, el terme “guerra” apareix en certes ocasions acompanyat d'altres termes que reforcen la idea d'enfrontament entre dues faccions: “guerra total”, “guerra urbana” o “guerra de versions”, però en cap cas s'observa que s'aporten matisos al concepte assenyalant, per exemple, que es tracta d'una “guerra contra Gaza” o “guerra contra la població palestina”.

I, com hem assenyalat abans, en el marc d'aquesta suposada “guerra”, en general **no es tenen en compte els antecedents històrics**, ni els 75 anys d'ocupació israeliana de Palestina. No obstant això, en l'anàlisi s'han pogut trobar alguns exemples de paraules i expressions que sí aporten context històric sobre l'ocupació israeliana. És el cas d'aquesta peça:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

INTERNACIONAL > ESPAÑA SOCIEDAD TENDENCIAS 21 MEDIO AMBIENTE MÁS NOTICIAS

CONFLICTO EN ORIENTE PRÓXIMO

¿Dónde está la Franja de Gaza? Así es el escenario de la guerra con Israel

Esta porción de tierra es uno de los seis territorios palestinos que Israel ocupó entre su declaración de independencia, en 1948 y la Guerra de los Seis Días, en 1967

Redacción

Barcelona | 11·10·23 | 19:57

La finalitat d'aquesta peça és purament la d'oferir el context històric que explica l'ocupació. Ja en el primer paràgraf es diu: “Esta porción de tierra es uno de los seis territorios palestinos que Israel ocupó entre su declaración de independencia, en 1948 y la Guerra de los Seis Días, en 1967”. També es donen dades de les condicions de vida de les persones palestines a la Franja: “Allí viven hacinados 2,2 millones de palestinos, es decir, unos 6.000 habitantes por kilómetro cuadrados, una de las densidades de población más altas del mundo”. S'explica també el que fa Israel amb la Franja: bloquejar-la per tal d'exhaurir els seus recursos materials i naturals. Al text es diu: “En junio de 2006, Israel impuso un bloqueo terrestre, aéreo y marítimo al enclave en represalia por el secuestro de un soldado israelí, que sería liberado en 2011. Israel reforzó el bloqueo en junio de 2007”.

La “guerra” com a enquadrament

Encara que cada peça d'informació pot optar per més d'un enquadrament alhora, el llenguatge emprat pels mitjans analitzats insisteix en el caràcter bèl·lic del que està passant a Palestina. És per això que **l'enquadrament utilitzat més freqüentment als textos és el del conflicte, que apareix a un 60,4% de les informacions.**

El **drama humà** és el segon dels enquadraments més freqüents, que s'empra en un 41,2% de les peces analitzades. Són totes aquelles que personalitzen a les víctimes o parlen en termes humans de les conseqüències dels atacs.

El tercer dels enquadraments més freqüents és el de les **conseqüències humanitàries**, que apareix en un 22% dels casos. Durant els primers dies analitzats, aquestes conseqüències humanitàries fan referència a les víctimes de la “masacre” de Hamàs i als ostatges, sobre tot, i no és fins que els mitjans troben que es fa patent la brutal resposta d'Israel quan les conseqüències humanitàries fan referència a la població civil gazatí.

D'altra banda, un 21,4% de les informacions tenen com a marc l'**interès estratègic** d'aquest mal anomant “conflicte” i la participació de diversos actors internacionals amb interessos diversos, polítics i econòmics, sobre el territori.

Existeix, a més, l'enquadrament d'**intransigència àrab**, que comparteix un 18% de les notícies, cròniques i reportatges analitzats, i que incideix en la caracterització de les persones palestines com una societat que acumula l'odi contra l'Estat d'Israel i utilitza mètodes de “guerra” bruts. L'**expansionisme israelià**, en canvi, és l'enquadrament en només un 7,9% de les peces, que fan referència a l'ocupació i en com la incursió de l'Estat d'Israel a Gaza s'assembla a una invasió de territori similar a la que va ocórrer en anteriors enfrontaments.

Un 13% de les informacions, per la seua part, estan enquadrades en matèria de **seguretat**. Són totes aquelles que fan referència a l'error en la seguretat de l'Estat israelià que va permetre l'accés de Hamàs, a més de totes les peces en les quals les fonts parlen de la inseguretat amb la qual es presenta el seu futur.

El fet noticiós també es percep com una **guerra entre veïns**. Un 7,3% de les peces analitzades s'enquadren en el marc de la proximitat geogràfica i de la convivència difícil entre territoris “veïns”. A més, s'inclouen en aquest enquadrament totes les referències a altres estats de l'entorn i la seua participació en els fets.

Per últim, a la cua del llistat es troba l'utilització dels enquadraments de **moralitat, alliberament i propositiu** (presents en un percentatge inferior al 3%. En el primer cas, són aquelles que tracten de comportaments exemplars, com els de algunes de les víctimes, o exerceixen una censura moral contra les accions d'Israel o Hamàs. Pel que fa a l'enfocament d'alliberament, aquestes peces parlen fonamentalment dels ostatges. Per la seua part, les escasses peces amb un enfocament propositiu se centren en les propostes de solucions d'alguns països que tracten de mediar a l'assumpte, però, resulta l'enquadrament menys utilitzat. Precissament, allò denota una falta de perspectiva en pro de la solució a l'escalada de la violència i a la possible extensió de la situació a nivell regional.

La dependència de fonts governamentals inclina la balança

En les 177 notícies analitzades s'utilitzen **un total de 637 fonts**, la qual cosa donaria una mitjana de més de tres fonts per notícia. No obstant això, hi ha peces amb fins a 10 fonts i altres amb cap, en les quals el o la periodista no indica on ha trobat la informació a la qual fa referència.

Una de cada tres fonts és un Govern. En el període analitzat, el tipus de font a la qual es recorre més sovint és la **font governamental**, que apareix en 211 ocasions, la qual cosa implica que les fonts governamentals representen el 33% de les fonts totals.

Quant a aquest primer tipus de fonts, destaquen diversos aspectes. En primer lloc, l'aparició repetida del primer ministre israelià, **Benjamín Netanyahu, com a font governamental** principal. El propi 7 d'octubre, dia de l'atac d'Hamàs, Netanyahu va dir que l'estat israelià entrava "en estat de guerra", una notícia de la qual es van fer ressò els mitjans analitzats. Des d'eixe dia, han recollit les seues declaracions als mitjans, els seus discursos i totes les seues intervencions. També apareix en repetides ocasions el ministre de Defensa israelià, Yoav Galant, que ha donat declaracions als mitjans de comunicació i intervingut en comunicats oficials. No obstant això, no trobem en la mostra analitzada a l'homòleg palestí de Netanyahu, el president de l'Estat de Palestina Mahmoud Abbas, malgrat la importància que té el territori palestí en el que allà està ocorrent i malgrat la matança de civils per part d'Israel. Amb aquesta sobrerrepresentació de les fonts governamentals israelianes o infrarepresentació de les palestines, pareix que els mitjans volen indicar que tots dos governs no tenen el mateix valor periodístic o la mateixa autoritat o importància.

Sí que apareixen entre les fonts governamentals, però, **fonts del Govern de la Franja de Gaza, encara que sempre sense identificar**. Es parla de "fuentes del Ministerio de Salud de Gaza", però mai del "ministro de Salud de Gaza", per exemple. Les fonts governamentals de la Franja de Gaza mai apareixen personalitzades com sí que ho estan les israelianes.

Com s'ha assenyalat abans, des de 2006, Hamàs governa en la Franja de Gaza després de guanyar unes eleccions mentre que a Cisjordània governa l'Autoritat Nacional Palestina. Cap dels dos governs apareix representat per cap responsable polític amb el seu nom i cognoms. No obstant això, cal destacar que **Hamàs sí que és citat com a font en algunes de les peces, però sempre s'al·ludeix a ell com la milícia**, mai a la seua representativitat política. El tractament mediàtic, per tant, no atorga a Hamàs, la mateixa legitimitat que al Govern israelià, tot i que el seu govern va nàixer d'unes eleccions lliures.

Encara que el Govern israelià és la font governamental majoritària, **apareixen també altres governs** en les informacions analitzades. Té especial importància, per tractar-se d'un país llunyà territorialment, el cas dels Estats Units, que apareix representat en 28 fonts governamentals al llarg de les 177 peces, a gran distància de qualsevol altre govern més enllà dels d'Israel i Palestina. Aliat d'Israel i partidari del "dret a la defensa" de l'estat israelià, el Govern dels Estats Units apareix personificat en el president, Joe Biden, i en el secretari d'Estat, Anthony Blinken, fonamentalment. Les seues paraules i postures no sols s'inclouen

com a reaccions polítiques internacionals en peces genèriques sobre l'avanç de les hostilitats, sinó que en la mostra es recullen peces específiques que tracten sobre les decisions i plans dels Estats Units —“EEUU planea evacuar en barco a sus ciudadanos en Israel” (*Levante-EMV*, 15/10/2023) o “Los planes de EEUU para sacar a extranjeros de Gaza no salen adelante debido a la postura de Egipto” (*Levante-EMV*, 15/10/2023)— encara que existeix escasa relació amb l'àmbit d'interés dels mitjans locals. En la notícia “Hezbollah abre un segundo frente contra Israel” (*Las Provincias*, 12/10/2023), sobre el suport armat de la milícia libanesa a Palestina, el Govern dels Estats Units no només apareix com a font sinó que té reservat un destacat específic, amb el titular propi “EEUU exige a la guerrilla libanesa que no se implique”.

Quant a altres governs d'altres països, apareixen tant Líban com l'Iran, Turquia o Egipte. Malgrat la importància dels fets per als països limítrofs amb Palestina, les aparicions com a fonts dels seus governs es limiten als moments de l'escalada de la violència en els quals s'han passat les fronteres territorials —“Israel bombardea y deja fuera de servicio principales aeropuertos de Siria” (*Las Provincias*, 12/10/2023), “Un periodista fallecido y otros cuatro heridos en un ataque en Líbano” (*Las Provincias*, 13/10/2023)— o a ressaltar el seu paper com a possibles mediadors —“Turquía, Catar y Egipto se postulan como mediadores entre Israel y Hamás” (*Levante-EMV*, 13/10/2023)—.

Així mateix, en l'anàlisi s'ha registrat com els primers dies a partir del 7 d'octubre, les **reaccions internacionals se centren en els Estats Units**, més que als països de l'entorn o organitzacions supranacionals. Aquests Estats veïns només apareixen esmentats en el terreny militar, és a dir, si han rebut un atac, participat en una incursió, etc. Amb el pas dels dies, no obstant això, comencen a aparèixer i créixer les notícies sobre els plans d'Egipte, Catar, Líban o Turquia.

Les persones **civils** apareixen relativament poques vegades com a font de les informacions tenint en compte la magnitud de les conseqüències humanitàries dels fets. En concret, apareixen 125 fonts civils, quasi la meitat respecte a les governamentals, i la major part d'elles són de nacionalitats israeliana o palestina, encara que també apareixen, per exemple, persones espanyoles o procedents d'altres països europeus, sobretot quan es dediquen peces a les víctimes de l'atac de Hamàs. Resulta especialment cridaner que bona part dels i les civils israelianes són dones, a les quals es presenta com a víctimes, mentre que quasi el 100% dels civils palestins que apareixen com a fonts són homes. A més, una característica de les declaracions oferides per les fonts civils és que, en un gran percentatge de casos, no ofereixen els seus comentaris directament al o la periodista que signa la peça analitzada, sinó a diversos mitjans locals o internacionals, les peces dels quals es recullen posteriorment a *Levante-EMV* i *Las Provincias*. Com a conseqüència d'aquest tractament de les fonts, en gran mesura provocat per les dificultats d'accés al terreny dels fets, es perden detalls i context sobre les fonts i les seues declaracions.

El següent tipus més freqüent de font és el **militar**: les fonts d'exèrcits apareixen un total de 102 vegades, menys de la meitat que les governamentals, a pesar que les peces tracten del que està ocorrent sobre el terreny. També en aquest tipus de font es pot observar la diferència d'accés i tractament segons es tracte d'israelians i palestins. Com també succeïa amb els governs, les fonts militars israelianes apareixen degudament localitzades: o bé són comunicats de les Forces de Defensa d'Israel, o apareixen portaveus militars com Daniel Hagari. En el cas palestí, no obstant això, les fonts militars apareixen només com a

“fontes militars”, sense que les declaracions vagen atribuïdes a cap persona en concret. A més, torna a observar-se l'escassa concreció de les fonts i del paper de cadascun dels actors en el cas palestí: les fonts de Hamàs són presentades a vegades com a fonts governamentals, a vegades com a fonts militars, sense que quede clar en qualitat de què intervenen en alguns casos.

Quant al gènere de les fonts, apareixen 312 fonts identificades com a homes, 69 com a dones i la resta –256– sense identificar. És a dir, el 48,9% de les fonts són masculines, mentre que només el 10,8% correspon a dones. Això s'explica, en part, per la prevalença de les fonts governamentals i militars i pel fet que, entre aquestes, no hi ha pràcticament cap que no siga masculina. Les escasses fonts femenines que apareixen corresponen a civils i treballadores humanitàries i d'agències de les Nacions Unides. El biaix de gènere també apareix en les fonts expertes, que són molt majoritàriament, quasi completament, masculines, malgrat l'existència i disponibilitat d'un gran nombre de dones expertes en la situació en Palestina i Israel a les quals es podria haver recorregut.

Els resultats en clau de gènere

- **Més signatures masculines.** En el total d'informacions analitzades podem comprovar com les signatures masculines són superiors a les femenines, encara que no es tracta d'una diferència considerable.
- **Més dones sobre el terreny.** En canvi, si només tenim en compte les informacions elaborades sobre el terreny, observem com n'hi ha més de signades per dones que per homes, la qual cosa és indicativa de l'avanç de les dones periodistes professionals que cobreixen zones de guerra.
- **On estan les dones expertes?** Quan es recorre a fonts expertes per tal d'explicar alguna de les vessants del genocidi, s'oblida quasi per complet l'existència de dones expertes en aquest camp. La manca de veus expertes femenines és un reflex d'una societat que encara continua pensant que l'experiència i l'excel·lència investigadora estan reservades als homes.
- **Un protagonisme eminentment masculí.** Els protagonistes més freqüents de les informacions són representants o portaveus de les autoritats civils o militars israelianes, sempre homes, la qual cosa converteix el protagonisme de la informació analitzada en eminentment masculí.
- **Dones civils israelianes: humanitzades amb tota mena de detalls.** En el cas de les dones civils israelianes que protagonitzen les informacions es fa un recull de la seua història personal, una descripció del seu caràcter o es destaquen característiques positives, com la valentia o l'emoció. Són presentades com a víctimes, en el rol de mares o amb estereotips patriarcals, es parla de la seua vida quotidiana abans del 7 d'octubre i els textos van acompanyats d'imatges d'elles en la seua vida anterior.
- **Dones civils palestines: xifres sense veu.** Les dones civils palestines quasi mai apareixen en els textos de forma personalitzada, amb veu pròpia, amb rostre, i no es conta la seua història personal ni col·lectiva, la qual cosa contribueix a la deshumanització d'aquest grup poblacional.

Conclusions i recomanacions

Conclusions: l'apartheid informatiu

Les conclusions de l'anàlisi de les peces periodístiques seleccionades en el període entre el 7 d'octubre i el 21 d'octubre de 2023 són les següents:

1. **Una “guerra de la informació”.** Contar un genocidi i un apartheid quan existeix un desequilibri entre les fonts és un repte informatiu, però fer-ho en l'era de les xarxes socials, la Intel·ligència Artificial generativa i els “bulos” ho és encara més. Els fets ocorreguts a Israel i Palestina des del 7 d'octubre han estat sotmesos a aquests condicionants més que qualsevol altre moment de la història de l'ocupació israeliana a Palestina i en les informacions fins i tot dels mitjans podem trobar rastres de desinformació.
2. **Dificultats d'accés i crims contra periodistes.** El dret a la informació es troba sota perill quan la vida dels i les periodistes ho està, i eixe és el cas del que està ocorreguent a Palestina, on des de l'inici de l'escalada de la violència fins a l'1 de desembre han assassinat 63 periodistes. A més, el fet que Israel no permet l'entrada de premsa estrangera a Gaza, sumat amb les limitacions dels informadors locals, amb els talls de subministre, els bombardejos i la falta de connexió, atempten contra el dret a informar i, per tant, a construir una opinió pública crítica i respectuosa amb els drets humans.
3. **Rius de tinta.** Sobre els fets ocorreguts a Palestina des del 7 d'octubre s'ha escrit molt en els mitjans analitzats. La quantitat de notícies identificades a *Levante-EMV* i *Las Provincias* durant el període examinat (15 dies) que parlen sobre el tema és de 666 peces, la qual cosa dóna una idea de la percepció i intencionalitat en la importància dels fets.
4. **Sobre el terreny.** Els mitjans analitzats han apostat des del primer dia del període d'anàlisi per la informació de periodistes sobre el terreny (corresponsals, enviats especials), el que resulta molt positiu per la manca actual d'inversió als mitjans de comunicació per la informació internacional. Les peces d'aquest tipus, tot i que en són moltes, es concentren en poques signatures, fonamentalment dos: la de la corresponsal de *Levante* i la de l'enviat especial de *Las Provincias*.
5. **Els mitjans, diluïts front als grups mediàtics.** Les conseqüències de la distribució dels mitjans en conglomerats o empreses mediàtiques les podem observar a les signatures dels i les periodistes sobre el terreny. Cap dels professionals que contenen la massacre israeliana a Gaza són periodistes dels mitjans analitzats, *Levante-EMV* i *Las Provincias*, tot i que sí que treballen per a altres mitjans dels grups Prensa Ibérica i Vocento, respectivament. És una decisió presa per motius econòmics i d'organització que garanteix la presència en el lloc dels fets de periodistes especialitzats/des en la cobertura dels conflictes, però que allunya la informació del lector final.
6. **Una quasi inexistent perspectiva valenciana.** La no presència de periodistes valencians/es dels mitjans analitzats a Gaza té com a conseqüència l'absència de perspectiva valenciana de les informacions, que en molts pocs casos s'han valencianitzat o regionalitzat. És a dir, no s'aborden les conseqüències dels fets des del País Valencià.

7. **Protagonisme israelià.** La potència informativa d'Israel, que va desenvolupar una campanya d'informació durant els primers dies després de l'atac de Hamàs per a presentar-se com a víctima, i les dificultats d'accés dels periodistes a Gaza i a les fonts palestines, han inclinat la balança de forma decidida cap al protagonisme d'Israel a les informacions. Fonts, titulars, protagonistes... L'estat israelià copa la major part de les peces en tots els sentits.
8. **Els governs, a la palestra.** Els fets a Israel i Gaza es contenen, majoritàriament, des dels governs, que són les fonts més utilitzades. D'aquesta manera, prevalen sobre altres tipus de fonts que podrien ajudar a humanitzar la informació i a contar una perspectiva més ampla, com els i les civils, les persones expertes, les agències de Nacions Unides o el sector de les ONGD.
9. **La doble lectura de les persones civils.** Tot i que totes les persones civils que apareixen com a protagonistes de la informació són presentades com a víctimes, les israelianes es presenten humanitzades, amb noms i històries i fins i tot de vegades com a heroïnes i heroïnes. Les persones palestines, però, es presenten sense context de fons, sovint com a xifres sense rostre, només amb un nom i una declaració entrecomillada breu. La informació contribueix, així, a la deshumanització de les persones palestines.
10. **La consideració de "guerra" oblida l'ocupació.** L'enfocament en el qual han coincidit tots dos mitjans analitzats és el de la "guerra". Els fets es presenten només arran de la incursió de Hamàs del 7 d'octubre, com si l'esclat de la violència tinguera eixe dia com a punt de partida. És una consideració que oblida, en la major part dels casos, el context històric de més de 75 anys d'ocupació israeliana del territori palestí i la violència cap a les persones civils a Gaza.
11. **Violència informativa i política.** Les conseqüències de la desinformació entorn als fets ocorreguts a Gaza s'estén també al discurs polític amb conseqüències indesitjables com **la islamofòbia**, amb episodis i manifestacions com les de l'extrema dreta de Vox, que generen imaginaris deshumanitzadors i estereotipats negativament cap a les persones palestines i que, fins i tot, poden arribar a generar violència física, com s'ha demostrat en alguns altercats ocorreguts en protestes propalestines en diferents països.
12. **La guerra no té rostre de dona.** Les dones que apareixen en les informacions no reben el mateix tractament que els homes. El protagonisme és eminentment masculí, no existeix quasi presència de dones expertes i el tractament de les civils palestines i israelianes presenta biaixos: de nou, són les palestines les que es presenten de manera deshumanitzada i descontextualitzada.
13. **El lèxic determina: massacre de Hamàs, autodefensa d'Israel.** En el marc de la "guerra", els mitjans abunden en les informacions sobre la brutalitat de l'atac de Hamàs, que es considera una massacre o una matança, un atac terrorista. Però quan es produeixen els primers bombardejos israelians no es parla d'atac ni de massacre, sinó de defensa o resposta, i no és fins a que queda palesa la crueltat israeliana amb les persones civils que es comença a utilitzar un llenguatge que denota aquesta violència.
14. **Sense solucions a la vista.** L'enfocament propositiu brilla per la seua absència, el que comporta que les peces analitzades es caracteritzen per un to generalment pessimista que no dóna peu a l'esperança entorn a les possibles solucions que posen fi a la violència i l'ocupació.

Recomanacions per tal d'informar sobre Palestina

1. **Una veu valenciana més alta.** Des de les signatures fins als temes, passant per les fonts i els enfocaments, cal marcar una perspectiva valenciana d'una colonització amb més de 75 anys d'història que s'ha contat només des de les seccions d'Internacional dels diaris. En un món global, cap fet, per llunyà que siga, té conseqüències només per a un territori en concret, i el públic valencià està interessat en conèixer com afecten els fets a la seua realitat més propera.
2. **Contextualitzar els fets.** El ritme del día a día no pot fer oblidar a les redaccions que la violència a Palestina respon a tot un context històric trufat de violències, imposicions i invasions de l'Estat israelià a Palestina. Tractar de contextualitzar les informacions ajudarà a apropar al lector o lectora la realitat del genocidi i l'apartheid israelians sobre el poble palestí i a presentar una visió justa i no biaixada dels fets.
3. **Buscar l'equilibri de fonts.** És impossible qüestionar les dificultats d'accés a les fonts en qualsevol escenari de violència però especialment en aquest, donada la prohibició d'accés a Gaza de la premsa estrangera. Tot i això, és important buscar l'equilibri de fonts en les informacions per tal de que no estiguen descompensades i procurar no oferir només la versió de una de les parts.
4. **Més enllà dels governs.** Més enllà de la informació oficial proporcionada per les autoritats, existeixen fonts que poden donar una altra mirada dels fets des de diferents vessants, com poden ser les persones expertes, les agències, o el personal humanitari que treballa sobre el terreny i que s'haurien d'incorporar amb més freqüència, així com les veus de les principals protagonistes d'aquest genocidi: les persones palestines.
5. **Front a les inèrcies, noves preguntes.** Els fets des del 7 d'octubre s'han narrat des dels diaris sobre tot en peces informatives, en cròniques o notícies. La rapidesa del treball diari obliga a prioritzar formats més senzills i asequibles però existeixen altres que ens permeten contar altres vessants de la realitat que es narra i que els mitjans poden incorporar. Els reportatges, les entrevistes o l'anàlisi poden ajudar a oferir una visió més completa de una realitat que és complexa i poden obrir noves preguntes més enllà de la frenètica actualitat diària.
6. **Cada paraula compta.** El lèxic no és neutre i el seu ús té conseqüències. Per això, els i les periodistes i els mitjans han de tindre en compte que cada paraula compta i que és necessari tenir ben clar el que es vol dir. En el cas analitzat, hem observat certa descompensació lèxica (massacre-defensa) que es podria ajudar a pal·liar amb iniciatives com llibres d'estil específics (com el que ha elaborat El Salto) o acords de redacció en els que han de participar sobretot els i les periodistes.
7. **Persones, no xifres.** Humanitzar la informació no passa només perquè apareguen persones particulars en les peces sinó pel tractament que es fa d'aquestes. Les persones són més que una xifra i una declaració sucinta i cal presentar-les en el seu context, incorporar, encara que breument, una mirada sobre la seua vida que les humanitze.
8. **Incorporar la mirada de gènere.** No podem oblidar la importància cabdal dels mitjans en la lluita per la igualtat de gènere, i hem d'incorporar l'anàlisi de gènere a les informacions. Cal fer-se preguntes com: ofereix aquesta peça una visió simplificada de la realitat de les dones? Existeix un equilibri de veus i de fonts? Abundem en els estereotips sexistes? S'utilitza un llenguatge inclusiu? Allò que no

es veu i no es nomena no existeix, i per tant cal incidir en la responsabilitat i l'ètica periodística en el seu compromís amb la igualtat de gènere.

9. **Un enfocament propositiu.** Front als enquadraments bèl·lics i de seguretat, seria recomanable que les peces periodístiques incorporaren de manera transversal alguns dels postulats del periodisme de solucions. En aquest sentit, les informacions se centrarien no només en els problemes, sinó en les seues possibles solucions, fins i tot apel·lant al públic lector en la resposta a les violacions de drets humans.
10. **La lluita antiracista no pot quedar esqueixada del seu origen anticolonial.** L'ocupació i genocidi a Gaza s'entrecreuen de forma interseccional amb la islamofòbia que impera en molts arguments per a avalar assassinats, crims de lesa humanitat i greus violacions de drets humans. Aquest enfocament ha d'estar present en les informacions que tracten de fer una imatge ajustada dels fets.

Bibliografía

Álvarez, Y. (2023). La guerra contra el periodismo. RTVE. <https://www.rtve.es/noticias/20231025/guerra-periodismo-israel/2459310.shtml>

Babiker, S. (2023). “Lo que está ocurriendo en Palestina no es un conflicto. Es una colonización y un apartheid”. *El Salto*. <https://www.elsaltodiario.com/palestina/ocurriendo-palestina-no-conflicto-colonizacion-apartheid#:~:text=Tenemos%20que%20dejar%20de%20llamarlo.una%20situaci%C3%B3n%20de%20apartheid%20colonial.>

Carreño, Á. (2023). Vox prioriza el discurso anti islamista para diferenciarse del PP. *El Independiente*. <https://www.elindependiente.com/espana/2023/10/22/vox-prioriza-el-discurso-anti-islamista-para-diferenciarse-del-pp/>

Casares, A. (2021). *La hora del periodismo constructivo*. Ediciones Universidad de Navarra, S.A. (EUNSA).

Castelló, R. i Gimeno, A. (2018). *Manual de estilo para el tratamiento de la violencia machista y el lenguaje inclusivo en los medios de comunicación*. Unió de Periodistes Valencians.

CEAR. (2023). Palestina: 75 años de desplazamientos forzosos, desposesión e impunidad. CEAR. <https://www.cear.es/palestina-desplazamientos-forzosos-desposesion-impunidad/>

COPE. (2023). Vox carga contra Yolanda Díaz y Sumar por «justificar» las acciones de Hamás contra Israel. *COPE*. https://www.cope.es/actualidad/espana/noticias/vox-carga-contra-yolanda-diaz-sumar-por-justificar-las-acciones-hamas-contra-israel-20231009_2938906

Domínguez de Olazábal, I. (2023). *Guerra entre Israel y Gaza: Una batalla desigual también en las redes sociales*. Recuperado 27 de enero de 2024, de <https://elpais.com/internacional/2023-10-21/una-batalla-desigual-tambien-en-las-redes-sociales.html>

EFE. (2023). Desinformación en la guerra entre Israel y las milicias palestinas. *EFE*. <https://verifica.efe.com/desinformacion-y-propaganda-en-la-guerra-entre-israel-y-las-milicias-palestinas/>

El Mundo. (2023). La UE abre una investigación sobre la desinformación en Facebook, Instagram y TikTok sobre la guerra entre Israel y Hamas. *EL MUNDO*. <https://www.elmundo.es/internacional/2023/10/19/6531085e21efa045488b45c9.html>

El Periódico. (2023). *Israel Frey, un periodista israelí que se ocultó después de que su casa fuera atacada por una turba por expresar solidaridad con los palestinos en Gaza* [vídeo]. El Periódico. <https://www.elperiodico.com/es/videos/internacional/israel-frey-periodista-israeli-oculto/93617112.shtml>

El Salto. (2023). No digas “guerra contra Hamás”, di “masacre”: el libro de estilo de El Salto para informar sobre Palestina. *El Salto*. <https://www.elsaltodiario.com/salto-de-carro/no-digas-guerra-hamas-di-masacre-libro-estilo-salto-informar-palestina>

El-Awawdeh, S. (2023). La guerra de la desinformación: Desmontando mitos sionistas. *El Salto*. <https://www.elsaltodiario.com/revista-pueblos/guerra-desinformacion-desmontando-mitos-sionistas>

Entman, R. (1993). Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43, pp. 51-58.

Ette M. i Joe S. (2019). Boko Haram in the Nigerian press: The Politics of Labelling. *Journal of African Media Studies*. 11(1), pp. 65-80. https://doi.org/10.1386/jams.11.1.65_1

Europa Press. (2023). Vox acusa al Gobierno de tener dentro «la admiración por Hamás» tras acudir Belarra a la manifestación por Palestina. *Europa Press*. <https://www.europapress.es/nacional/noticia-vox-acusa-gobierno-tener-dentro-admiracion-hamas-acudir-belarra-manifestacion-palestina-20231016134811.html>

Europa Press. (2023). Vox pide en el Congreso detener la ayuda española a la franja de Gaza para evitar que llegue a Hamás. *Europa Press*. <https://www.europapress.es/nacional/noticia-vox-pide-congreso-detener-ayuda-espanola-franja-gaza-evitar-llegue-hamas-20231019114724.html>

Europa Press. (2023). Israel aprueba una ley que permite el cierre de medios de comunicación extranjeros «que dañen la seguridad del Estado». *Europa Press*. <https://www.europapress.es/internacional/noticia-israel-aprueba-ley-permite-cierre-medios-comunicacion-extranjeros-danen-seguridad-estado-20231113035635.html>

Fairclough, N. (2008). “El análisis crítico del discurso y la mercantilización del discurso público: las universidades.” *Discurso & Sociedad*, col. 2 (1): 170-185.

García, A. (2023). El PP se pone de perfil con las propuestas xenófobas de Vox. Click en la imagen para más información. *Público*. <https://www.publico.es/politica/pp-pone-perfil-propuestas-racistas-vox.html>

Goldberg, E. (2023). Some Israeli Journalists Express Fear About Conveying Dissenting Views. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2023/10/21/business/media/israel-journalists-hamas-war.html>

González, P. A. (2023). Titulares para una guerra: el tratamiento mediático de la guerra entre Israel y Palestina. *El Común*. <https://elcomun.es/2023/10/12/titulares-para-una-guerra-el-tratamiento-mediatico-de-la-guerra-entre-israel-y-palestina/>

Gutiérrez, Ó. (2023). La desinformación abre un nuevo frente en el conflicto palestino-israelí: Decapitaciones, jaulas, memorandos... *El País*. <https://elpais.com/internacional/2023-10-13/la-desinformacion-abre-un-nuevo-frente-en-el-conflicto-palestino-israeli-decapitaciones-jaulas-memorandos.html>

Hamla. (2023). مركز حملة يرصد أكثر من مليون خطاب عنيف باللغة العبرية ضد الفلسطينيين على وسائل التواصل الاجتماعي. *Amleh*.
<https://7amleh.org/2023/11/14/mrkz-hmlh-yrsd-akthr-mn-mlywn-khtab-anyf-ballghh-alabryh-dhd-alfstynyyn-ala-wsael-altwasl-alijtmaay>

Khatsenkova, S. (2023). Conflicto Israel-Hamás, la guerra de la desinformación invade las redes. *Euronews*.
<https://es.euronews.com/my-europe/2023/10/10/conflicto-israel-hamas-la-guerra-de-la-desinformacion-invade-las-redes>

Mandela, N. (1997). *Address by President Nelson Mandela at International Day of Solidarity with the Palestinian People*, Pretoria.
http://www.mandela.gov.za/mandela_speeches/1997/971204_palestinian.htm

Marín, E. (2023). El choque entre Vox y Más Madrid dificulta una declaración de la Asamblea sobre la guerra entre Gaza e Israel. *El Periódico de España*.
<https://www.epe.es/es/madrid/20231009/choque-vox-madrid-impide-declaracion-93125918>

Mohammad, O. (2023). Los periodistas de Gaza, los únicos ojos de la guerra: «Israel nos ataca deliberadamente». *eldiario.es*
https://www.eldiario.es/desalambre/periodistas-gaza-unicos-ojos-guerra-israel-ataca-deliberadamente_1_10616325.html

Moreno, J. M. (2021). La cobertura del conflicto palestino-israelí: Un análisis con máquinas de soporte vectorial (SVM). *Fundación Seminario de Investigación para la Paz. Cuadernos de cultura de paz*.
<https://seipaz.org/c-22-la-cobertura-del-conflicto-palestino-israeli-un-analisis-con-maquinas-de-soporte-vectorial-svm-por-jose-manuel-moreno-mercado/>

Newtral. (2023). Israel dice que es un “muñeco”, pero es el cadáver de un niño de 4 años en Gaza. *Newtral*.
<https://www.newtral.es/israel-muneco-gaza-video-cadaver-nino-cuatro-anos-bulo/20231019/>

Osuna, C. A. (2023). De las imágenes de videojuegos a la mujer apaleada por una turba: Los bulos sobre el conflicto Israel-Palestina que te van a llegar y no debes creerte. *Cadena SER*.
<https://cadenaser.com/nacional/2023/10/16/el-bulologo-marc-amoros-desmiente-todas-las-fake-news-de-la-guerra-entre-israel-y-palestina-cadena-ser/>

Planas, C. (2023). La desinformación sobre el conflicto entre Israel y Hamás inunda Twitter. *Levante-EMV*.
<https://www.levante-emv.com/internacional/2023/10/10/desinformacion-conflicto-israel-hamas-inunda-93169403.html>

Público. (2023). Vox utiliza el ataque en Bruselas para promover discursos racistas. *Público*.
<https://www.publico.es/politica/vox-utiliza-ataque-bruselas-promover-discursos-racistas.html>

Público. (2023). La UE pide corredores humanitarios mientras Israel prosigue el ataque en el hospital. *Público*.
<https://www.publico.es/internacional/ue-pide-corredores-humanitarios-israel-prosigue-ataque-hospital.html>

Reporteros Sin Fronteras. (2023). Israel asfixia al periodismo en Gaza. *Reporteros Sin Fronteras. Blog de RSF España*. <https://www.rsf-es.org/palestina-israel-asfixia-al-periodismo-en-gaza/>

Reporteros Sin Fronteras. (2023a). RSF denuncia ante la Corte Penal Internacional los crímenes de guerra cometidos contra periodistas en Palestina e Israel. *Reporteros Sin Fronteras*. <https://www.rsf-es.org/rsf-denuncia-ante-la-corte-penal-internacional-los-crmenes-de-guerra-cometidos-contra-periodistas-en-palestina-e-israel/>

Reporteros Sin Fronteras. (2023b). CISJORDANIA | La represión contra los periodistas palestinos sigue la estela de la guerra en Gaza. *Reporteros Sin Fronteras*. <https://www.rsf-es.org/cisjordania-la-represion-contra-los-periodistas-palestinos-sigue-la-estela-de-la-guerra-en-gaza/>

Riveiro, A. (2023). Vox utiliza la guerra entre Israel y Hamás para reclamar medidas xenófobas contra personas musulmanas. *eldiario.es*. https://www.eldiario.es/politica/vox-utiliza-guerra-israel-hamas-reclamar-medidas-xenofobas-personas-musulmanas_1_10607456.html

Rodríguez, M. S. i i Humanes, M.L. (2017). El conflicto Palestino–Israelí en la prensa española: la cobertura de la Operación Margen Protector en ABC y La Vanguardia. *Observatorio (OBS*)*, 11(4). <https://doi.org/10.15847/obsOBS11420171136>

Saavedra, M. (2023). Israel lleva a cabo una guerra de información asimétrica. *El Periódico de España*. <https://www.epe.es/es/internacional/20231021/israel-cierra-jazeera-prensa-extranjera-gaza-93574524>

Semetko, H. y Valkenburg, P. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of communication*, 50(2), pp. 93-109. <https://doi.org/10.1111/j.14602466.2000.tb02843.x>

Unió de Periodistes Valencians. *Concentració i manifest contra els assassinats de periodistes a Palestina*. (2023). *Unió de Periodistes Valencians*. <https://www.unioperiodistes.org/2023/11/16/concentracio-i-manifest-contra-els-assassinats-d-e-periodistes-a-palestina>

Zhran, R. (2015). *El tratamiento del discurso mediático en los periódicos españoles del conflicto palestino-israelí* [Tesis doctoral, Universidad de Málaga]. Repositorio Institucional de la Universidad de Málaga (RIUMA). <http://hdl.handle.net/10630/10131>

Annex I. Mostra de notícies analitzades

Núm.	Medio	Fecha	Titular (con enlace)
1	Levante-EMV	7/10/2023	El líder de Hamás vislumbra "una gran victoria" en la ofensiva contra Israel
2	Levante-EMV	7/10/2023	Gaza e Israel entran en guerra tras la ofensiva sorpresa de Hamás
3	Levante-EMV	7/10/2023	Guerra Gaza-Israel: todas las claves del ataque de Hamás y de la respuesta de Netanyahu
4	Levante-EMV	7/10/2023	¿Qué es Hamás?
5	Las Provincias	7/10/2023	Israel responde con duros bombardeos a Hamás y promete reducir sus refugios «a escombros»
6	Las Provincias	7/10/2023	Pánico en la ciudad israelí de Sderot por la infiltración de Hamás: combates casa por casa, ataques contra civiles y toma de rehenes
7	Las Provincias	7/10/2023	Protesta de los israelíes en las zonas atacadas: «¿Cuándo llegará el ejército?»
8	Las Provincias	7/10/2023	Un error increíble de la Inteligencia abre a Hamás las puertas de Israel
9	Levante-EMV	8/10/2023	Israel afirma que destruirá las capacidades "militares y gubernamentales" de Hamás
10	Levante-EMV	8/10/2023	¿Qué es la cúpula de Hierro, el ahora cuestionado sistema antimisiles de Israel?
11	Levante-EMV	8/10/2023	Hamás secuestra a decenas de civiles en un ataque masivo y sofisticado contra Israel
12	Levante-EMV	8/10/2023	La guerra entre Israel y Gaza supera los mil muertos y escala hasta incendiar la región
13	Levante-EMV	8/10/2023	Una reportera vive un trágico bombardeo en directo al informar del conflicto entre Gaza e Israel
14	Las Provincias	8/10/2023	Así atacó Hamás a Israel: parapentes motorizados, drones y embarcaciones
15	Las Provincias	8/10/2023	Los españoles residentes en Gaza se preparan para «días muy duros»
16	Las Provincias	8/10/2023	Israel fija como objetivos destruir Hamás y liberar al centenar de rehenes secuestrados
17	Las Provincias	8/10/2023	Israel todavía combate en su territorio contra Hamás mientras los muertos rozan ya el millar
18	Levante-EMV	9/10/2023	Iván, un vasco de 46 años, y Maya, una sevillana de 19 que hace la mili, los españoles desaparecidos en Israel
19	Levante-EMV	9/10/2023	¿Por qué hay guerra entre Israel y Gaza?: las claves del ataque de Hamás
20	Levante-EMV	9/10/2023	Los fallos en cadena en la seguridad de Israel que dieron pie al ataque de Hamás

21	Levante-EMV	9/10/2023	Israel redobla los bombardeos aéreos contra Gaza tras imponer un "bloqueo total"
22	Levante-EMV	9/10/2023	Hamás amenaza con ejecutar a los rehenes israelíes civiles si continúan los bombardeos
23	Levante-EMV	9/10/2023	Irán ayudó a planear el ataque contra Israel, según 'The Wall Street Journal'
24	Las Provincias	9/10/2023	Una matanza de pesadilla en un festival de música electrónica que deja 260 jóvenes acibillados
25	Las Provincias	9/10/2023	En mapas: así destruyó Hamás el mito de un estado israelí que se creía invencible
26	Las Provincias	9/10/2023	Viaje a la línea del frente en Gaza
27	Las Provincias	9/10/2023	Dos españoles «afectados» por el ataque de Hamás a Israel se encuentran «desaparecidos»
28	Las Provincias	9/10/2023	Shani Louk, la joven alemana víctima del ataque de Hamás exhibida en un vídeo atroz
29	Las Provincias	9/10/2023	Israel deja a 2.3 millones de palestinos sin agua, alimentos y electricidad en un «asedio total» a la Franja
30	Las Provincias	9/10/2023	Hamás combate a muerte y siembra de cadáveres los pueblos cercanos a Gaza
31	Las Provincias	9/10/2023	El ejército israelí se hace con el control de la frontera y dice haber hallado 1.500 cadáveres de milicianos de Hamás
32	Levante-EMV	10/10/2023	Aterrizza el primer avión con evacuados españoles desde Israel
33	Levante-EMV	10/10/2023	Los 64 peregrinos valencianos en Israel llegan a València
34	Levante-EMV	10/10/2023	Un ataque "terrorista" mata a un militar israelí en la frontera con Líbano
35	Levante-EMV	10/10/2023	Una policía local de Marbella pide ayuda para salir de Israel
36	Levante-EMV	10/10/2023	Valencianos atrapados en Israel: "Tenemos miedo, queremos volver a casa"
37	Levante-EMV	10/10/2023	Evacuados del sur de Israel: "Si no matábamos a los milicianos de Hamás, nos mataban a nosotros"
38	Levante-EMV	10/10/2023	Hamás e Israel intensifican sus ataques mientras emergen las atrocidades de ambos bandos
39	Levante-EMV	10/10/2023	La familia de la desaparecida en Israel, consternada: "Maya es una joven muy alegre, con un corazón inmenso"
40	Levante-EMV	10/10/2023	Israel recupera el control de la zona fronteriza y cifra en 1.500 los milicianos de Hamás muertos
41	Levante-EMV	10/10/2023	Israel afirma haber matado a dos altos cargos de Hamás en bombardeos aéreos
42	Levante-EMV	10/10/2023	Valencianos atrapados en Israel: "Todo son prohibiciones por los posibles atentados, solo queremos volver sanos y salvos"
43	Levante-EMV	10/10/2023	Horror en el kibutz Kfar Aza: Soldados israelíes hallan los cadáveres de 40 niños y bebés

44	Levante-EMV	10/10/2023	VÍdeos Tel Aviv y Jerusalén: sirenas, refugios y miedo a Hamás. "No son humanos, son monstruos"
45	Las Provincias	10/10/2023	El ministro de Asuntos Exteriores anuncia una operación para evacuar españoles de Israel
46	Las Provincias	10/10/2023	¿Está Irán detrás del ataque de Hamás a Israel?
47	Las Provincias	10/10/2023	Muere el exfutbolista Lior Assulin asesinado por Hamás durante una fiesta en su cumpleaños
48	Las Provincias	10/10/2023	El gran responsable del desastre israelí: la supersecreta Unidad 8200
49	Las Provincias	10/10/2023	División en Hamás por el secuestro de mujeres y niños
50	Las Provincias	10/10/2023	«No les hagáis daño a mis hijas. Tomadme a mí en su lugar»
51	Las Provincias	10/10/2023	«Pueden volver en cualquier momento»
52	Levante-EMV	11/10/2023	El Gobierno confirma la muerte de la joven sevillana de 19 años Maya Villalobo en el ataque de Hamás
53	Levante-EMV	11/10/2023	Extremeños entre los misiles de Hamás: "Pensábamos que no salíamos de allí"
54	Levante-EMV	11/10/2023	El Ejército israelí mata a dos palestinos en Yenín
55	Levante-EMV	11/10/2023	¿Dónde está la Franja de Gaza? Así es el escenario de la guerra con Israel
56	Levante-EMV	11/10/2023	El Gobierno culmina "con éxito" la evacuación de españoles en Israel
57	Levante-EMV	11/10/2023	Escenarios de una invasión israelí de Gaza: deponer a Hamás evitando emboscadas
58	Levante-EMV	11/10/2023	Trabajadores palestinos atrapados en Israel: "Dejadnos volver a Gaza a morir con nuestros hijos"
59	Levante-EMV	11/10/2023	Israel despliega a 300.000 soldados mientras la guerra con Hamás supera los 2.000 muertos
60	Levante-EMV	11/10/2023	"Gracias a Dios nos han sacado de allí"
61	Levante-EMV	11/10/2023	Israel forma un gobierno de unidad y pone en guardia a 300.000 soldados para la guerra contra Hamás
62	Las Provincias	11/10/2023	Hamás copia la propaganda del Isis y abraza la narrativa heroica
63	Las Provincias	11/10/2023	La abuela israelí que entretuvo con comida y bebida a los terroristas para evitar una masacre
64	Las Provincias	11/10/2023	Exteriores confirma la muerte de la joven española desaparecida tras los atentados en Israel
65	Las Provincias	11/10/2023	Israel bombardea la frontera con Líbano tras un nuevo ataque con misiles de Hezbolá
66	Las Provincias	11/10/2023	Soldados israelíes hallan 40 bebés asesinados en un kibutz, algunos decapitados
67	Levante-EMV	12/10/2023	Siria denuncia ataques israelíes contra los aeropuertos de Damasco y Alepo

68	Levante-EMV	12/10/2023	Radiografía de Hamás: de baluarte de la resistencia palestina a peón de Irán en Oriente Próximo
69	Levante-EMV	12/10/2023	Viaje a Sderot, la zona cero del horror de Hamás: "No tenemos tiempo para llorar a los muertos"
70	Levante-EMV	12/10/2023	Sin escapatoria en Gaza: las ONG exigen un corredor humanitario ante una situación "horrible"
71	Las Provincias	12/10/2023	Israel advierte a Hamás que no habrá agua ni luz en Gaza hasta que libere a los rehenes
72	Las Provincias	12/10/2023	Netanyahu avisa de que cualquier miembro de Hamás es «hombre muerto» y el Ejército aniquila a un alto cargo palestino
73	Las Provincias	12/10/2023	Hezbollah abre un segundo frente contra Israel
74	Las Provincias	12/10/2023	Israel promete «borrar a Hamás de la faz de la tierra»
75	Las Provincias	12/10/2023	«Madres y padres vieron morir a sus hijos ante sus ojos»
76	Las Provincias	12/10/2023	Israel bombardea y deja fuera de servicio principales aeropuertos de Siria
77	Las Provincias	12/10/2023	La crisis de rehenes: así se está jugando la partida de ajedrez entre Israel y Hamás
78	Las Provincias	12/10/2023	La Franja «nunca más volverá a parecerse a lo que era» tras esta guerra
79	Levante-EMV	13/10/2023	Turquía, Catar y Egipto se postulan como mediadores entre Israel y Hamás
80	Levante-EMV	13/10/2023	La familia de Maya, asesinada en Israel: "Era una inconsciencia que estuviera en primera línea, era una cría"
81	Levante-EMV	13/10/2023	Israel se ensaña con la Franja de Gaza mientras pide a sus ciudadanos que evacuen el norte
82	Levante-EMV	13/10/2023	Albarez se reúne con los embajadores árabes mientras Israel prepara el asalto a Gaza
83	Levante-EMV	13/10/2023	La ONG Human Rights Watch condena el uso de fósforo blanco en los ataques de Israel contra Gaza y Líbano
84	Levante-EMV	13/10/2023	España se coordina con países europeos para poder evacuar a los 120 españoles de Gaza
85	Las Provincias	13/10/2023	Comienza el éxodo de Gaza tras el ultimátum de 24 horas de Israel para evacuar a la población civil
86	Las Provincias	13/10/2023	Ofakim, el punto más lejano al que llegó el horror
87	Las Provincias	13/10/2023	Un periodista fallecido y otros cuatro heridos en un ataque en Líbano
88	Las Provincias	13/10/2023	Hamás lanza más de medio centenar de cohetes contra el aeropuerto de Ben Gurión, el más grande de Israel
89	Las Provincias	13/10/2023	Israel inicia el bombardeo de posiciones de Hamás a lo largo de toda la Franja
90	Las Provincias	13/10/2023	Hezbollah, el 'ejército' que puede plantar cara a Israel

91	Las Provincias	13/10/2023	Israel advierte de que la guerra «será larga» y dejará «escenas difíciles de digerir» en Gaza
92	Las Provincias	13/10/2023	Bodas de reservistas, 5.000 oraciones palestinas y el temible tanque Merkava Mk 4 Barak, así se prepara la ofensiva en Gaza
93	Levante-EMV	14/10/2023	La semana que cambió a Israel para siempre
94	Levante-EMV	14/10/2023	Acaba el plazo de Israel para evacuar el norte de Gaza
95	Levante-EMV	14/10/2023	Una semana tras la masacre de Hamás, Israel contabiliza 1.300 muertos y martiriza Gaza
96	Levante-EMV	14/10/2023	Una doctora valenciana con su bebé bajo las bombas en Gaza: "los hospitales están llenos de niños"
97	Las Provincias	14/10/2023	Israel se queda cara a cara con Hamás
98	Las Provincias	14/10/2023	Netanyahu arenga a las tropas: «¿Estáis listos para la siguiente etapa?»
99	Las Provincias	14/10/2023	Hamás esconde a decenas de rehenes israelíes en los túneles de Gaza
100	Las Provincias	14/10/2023	El Ejército de Israel abate al jefe de la fuerza aérea de Hamás en Gaza
101	Las Provincias	14/10/2023	«¿Dónde vamos con ancianos y niños si no tenemos ropa ni comida?»
102	Las Provincias	14/10/2023	El Ejército israelí pone rostro de mujer a sus mensajes para el mundo
103	Las Provincias	14/10/2023	Israel anuncia la muerte de dos líderes de Hamás y reitera que atacará Gaza con «gran fuerza»
104	Levante-EMV	15/10/2023	Israel, el fin de la ingenuidad y la complacencia
105	Levante-EMV	15/10/2023	Israel ordena intensificar la represalia sobre Gaza
106	Levante-EMV	15/10/2023	EEUU planea evacuar en barco a sus ciudadanos en Israel
107	Levante-EMV	15/10/2023	Israel mata a otro comandante de Hamás mientras Gaza sigue sufriendo bombardeos
108	Levante-EMV	15/10/2023	La pervivencia del régimen de Asad permite a Irán ser actor clave en el conflicto árabe-israelí
109	Levante-EMV	15/10/2023	Gaza: morir y matar
110	Levante-EMV	15/10/2023	Los planes de EEUU para sacar a extranjeros de Gaza no salen adelante debido a la postura de Egipto
111	Levante-EMV	15/10/2023	Gaza resiste entre la agonía y el éxodo mientras Blinken anuncia la reapertura del cruce con Egipto
112	Las Provincias	15/10/2023	Gaza. retrato de una ciudad demolida
113	Las Provincias	15/10/2023	La operación terrestre en Gaza refuerza la amenaza de Irán
114	Las Provincias	15/10/2023	Cierre de la frontera con Egipto: «Los pasaportes extranjeros no valen nada aquí en Rafah»
115	Las Provincias	15/10/2023	¿Cuál es la situación de los rehenes tomados por Hamás?

116	Las Provincias	15/10/2023	Guerra total entre Hamás e Israel: Hacinados en patios, sin mantas y casi sin comida: la situación de los refugiados en el sur de Gaza Las Provincias
117	Las Provincias	15/10/2023	Un ataque israelí acaba con la vida de otros dos dirigentes de Hamás
118	Las Provincias	15/10/2023	«No sabemos dónde ir»
119	Las Provincias	15/10/2023	«La guerra busca el regreso de rehenes»
120	Las Provincias	15/10/2023	Netanyahu promete «demoler a Hamás»
121	Levante-EMV	16/10/2023	Hamás pide la liberación de 6.000 presos palestinos a cambio de los rehenes israelíes
122	Levante-EMV	16/10/2023	La ONU investiga a Hamás e Israel para determinar si han cometido crímenes de guerra
123	Levante-EMV	16/10/2023	La guerra contra Hamás devuelve una frágil unidad social a Israel pero no da tregua a Netanyahu
124	Levante-EMV	16/10/2023	Israel prepara una ley que permita detener a periodistas y civiles que "dañen la moral nacional"
125	Levante-EMV	16/10/2023	¿Qué es el paso de Rafah y por qué es tan importante para Gaza?
126	Las Provincias	16/10/2023	La crisis del agua en Gaza: «O la bebes o te duchas»
127	Las Provincias	16/10/2023	La UE abre un corredor humanitario aéreo con la Franja
128	Las Provincias	16/10/2023	Un cohete impacta en un cuartel de la fuerzas de la ONU en Líbano, en las que hay cascos azules españoles
129	Las Provincias	16/10/2023	El doloroso éxodo de los palestinos: «No puedo ver a mi mujer e hijos morir ante mis ojos»
130	Las Provincias	16/10/2023	El espionaje occidental sucumbe al muro de silencio de Hamás sobre los 199 rehenes
131	Las Provincias	16/10/2023	Tel Aviv se ve obligado a evacuar 28 localidades de la frontera con Líbano
132	Las Provincias	16/10/2023	La diplomacia internacional retrasa la invasión terrestre de Israel en Gaza
133	Levante-EMV	17/10/2023	El ejército israelí abate a dos palestinos en Cisjordania
134	Levante-EMV	17/10/2023	Detenido el presidente del Parlamento de Palestina en operaciones de Israel en Cisjordania
135	Levante-EMV	17/10/2023	Los tecnólogos israelíes se unen para localizar a los rehenes secuestrados por Hamás
136	Levante-EMV	17/10/2023	Guerra urbana en Gaza: los escenarios a los que se enfrenta el ejército de Israel
137	Levante-EMV	17/10/2023	Israel incluye al español Iván Illarramendi entre los 200 secuestrados por Hamás
138	Levante-EMV	17/10/2023	Sánchez pide la liberación del español secuestrado por Hamás y anuncia más ayuda humanitaria para Gaza
139	Levante-EMV	17/10/2023	Los niños de Gaza, entre el miedo a las bombas y el desconcierto: "No entienden nada"

140	Levante-EMV	17/10/2023	Un bombardeo en un hospital de Gaza causa centenares de muertos
141	Levante-EMV	17/10/2023	El asedio sobre Gaza vuelve a poner a Egipto entre la espada y la pared
142	Las Provincias	17/10/2023	Israel confirma que el vasco desaparecido se encuentra entre los rehenes de Hamás
143	Las Provincias	17/10/2023	Un bombardeo sobre un hospital de Gaza desata un baño de sangre con «cientos de fallecidos»
144	Levante-EMV	18/10/2023	Muere al menos un palestino en una refriega con militares israelíes
145	Levante-EMV	18/10/2023	¿Qué es la Yihad Islámica Palestina, la milicia de Gaza que lucha contra Israel?
146	Levante-EMV	18/10/2023	Israel delimita una "zona humanitaria" en el sur de Gaza antes de la llegada de Joe Biden
147	Levante-EMV	18/10/2023	Biden anuncia un acuerdo con Israel para permitir que entre ayuda humanitaria a Gaza desde Egipto
148	Levante-EMV	18/10/2023	Centenares de familias en Israel, en vilo por la suerte de los secuestrados por Hamás: "Ay, ¿qué estarán haciendo con ellos?"
149	Levante-EMV	18/10/2023	La matanza en el hospital de Gaza eleva la amenaza de la expansión regional de la guerra
150	Levante-EMV	18/10/2023	Hamás cifra en 471 los fallecidos por el ataque al hospital Al Ahli de Gaza
151	Levante-EMV	18/10/2023	Cirugía sin anestesia y búsqueda desesperada de agua: Gaza después de la matanza del hospital
152	Levante-EMV	18/10/2023	¿Qué se sabe del ataque al hospital de Gaza?
153	Las Provincias	18/10/2023	Lo que se sabe de la masacre del hospital de Gaza
154	Levante-EMV	19/10/2023	Israel insinúa que la invasión terrestre de Gaza es inminente
155	Levante-EMV	19/10/2023	Nuevos bombardeos israelíes dejan decenas de palestinos muertos en la Franja de Gaza
156	Levante-EMV	19/10/2023	Ascienden a casi 3.800 los palestinos muertos por los bombardeos de Israel contra la Franja de Gaza
157	Levante-EMV	19/10/2023	Mueren al menos cinco palestinos en Cisjordania tras enfrentarse a militares y colonos israelíes
158	Levante-EMV	19/10/2023	La ONU ultima el plan para llevar 20 camiones de ayuda a Gaza, pero avisa que son insuficientes
159	Levante-EMV	19/10/2023	Biden asegura que Egipto abrirá el paso de Rafah hacia Gaza para la ayuda humanitaria
160	Las Provincias	19/10/2023	Los secretos detrás de 'Shadow unit', el grupo de Hamás experto en secuestros
161	Las Provincias	19/10/2023	¿Quiénes son los rehenes secuestrados por Hamás?
162	Las Provincias	19/10/2023	Israel anuncia que sus tropas combatirán «pronto» dentro de la franja de Gaza

163	<i>Levante-EMV</i>	20/10/2023	Israel bombardea edificios residenciales en Gaza y mata al menos a 21 palestinos
164	<i>Levante-EMV</i>	20/10/2023	Israel aspira a romper todos sus vínculos con Gaza al final de una guerra en tres fases
165	<i>Levante-EMV</i>	20/10/2023	La ONU pide a Israel que reduzca "condiciones y restricciones" para que se abra cuanto antes el paso de Rafah
166	<i>Levante-EMV</i>	20/10/2023	Hamás libera a dos rehenes estadounidenses por razones humanitarias
167	<i>Las Provincias</i>	20/10/2023	Las mujeres que han alcanzado el poder en Hamás y Hezbolá
168	<i>Las Provincias</i>	20/10/2023	«Mejor morir rezando en la iglesia que en las calles de Gaza»
169	<i>Las Provincias</i>	20/10/2023	Israel continúa con la evacuación de poblaciones limítrofes con Líbano
170	<i>Las Provincias</i>	20/10/2023	Israel 'tunea' sus tanques para evitar que sean destruidos como los rusos
171	<i>Las Provincias</i>	20/10/2023	Tel Aviv mantiene el bloqueo a la entrada de ayuda humanitaria a Gaza
172	<i>Levante-EMV</i>	21/10/2023	¿Por qué Israel está retrasando la invasión terrestre de la Franja de Gaza?
173	<i>Levante-EMV</i>	21/10/2023	Cerrojazo a la prensa extranjera: Israel libra una guerra de información asimétrica en Gaza
174	<i>Levante-EMV</i>	21/10/2023	La entrada de ayuda humanitaria no alivia la asfixia de una Gaza bajo bombardeos
175	<i>Levante-EMV</i>	21/10/2023	Cierran de nuevo el paso de Rafah tras descargar los 20 camiones de ayuda humanitaria en Gaza
176	<i>Las Provincias</i>	21/10/2023	El paso de Rafah, la única vía de escape en Gaza
177	<i>Las Provincias</i>	21/10/2023	Hamás libera a dos rehenes estadounidenses por "razones humanitarias"